

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง กลไกการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ: กรณีสภาประชาสังคมไทย

ของคณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน
วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการพัฒนากิจการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา

ที่ ศว ๐๖๖๐.๑๐/รตท

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการพัฒนากิจการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ คณะกรรมการการพัฒนากิจการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาขอโทษเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการเมืองและการดำเนินการอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายจเด็จ อินสว่าง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวันชัย สอนศิริ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. ว่าที่ร้อยตรี วงศ์สยาม เพ็งพานิชภักดิ์	เลขานุการคณะกรรมการ
๖. นายพลเดช ปิ่นประทีป	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายสถิตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายพิทักษ์ ไชยเจริญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. พลเอก วัฒนา สรรพานิช	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	กรรมการ
๑๑. นายกำพล เลิศเกียรติดำรงค์	กรรมการ
๑๒. นายคำคุณ สิทธิสมาน	กรรมการ
๑๓. นายจรินทร์ จักกะพาก	กรรมการ
๑๔. พันตำรวจเอก จรุงวิทย์ ภุมมา	กรรมการ
๑๕. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	กรรมการ
๑๖. นายประดิษฐ์ เหลืองอร่าม	กรรมการ
๑๗. นายสุชัย บุตรสาระ	กรรมการ
๑๘. นายอนันต์ กาจกระโทก	กรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง “กลไกการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ: กรณีสภาประชาสังคมไทย” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุม
วุฒิสภาต่อไป

เสรี สุวรรณภานนท์
(นายเสรี สุวรรณภานนท์)
ประธานคณะกรรมการการพัฒนาการเมือง
และการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวอรทัย แหวนนาค)
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเมือง
และการมีส่วนร่วมของประชาชน

กลุ่มงานคณะกรรมการพัฒนาการเมือง
และการมีส่วนร่วมของประชาชน
สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร ๐ ๒๘๓๑ ๘๑๘๔ - ๕

หน้าว่าง

คำนำ

ด้วยคณะกรรมการธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา พิจารณาเห็นว่า ในกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมและกระบวนการ การมีส่วนร่วมในเชิงคุณภาพของประชาชนเป็นที่คาดหวังจากองค์การสหประชาชาติและทุกประเทศ ทั่วโลก ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ เป้าหมายที่ ๑๗ (SDGs17) ซึ่งประเทศไทย ในปัจจุบันภาคประชาสังคมยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเป็นกิจจะลักษณะ สาเหตุส่วนหนึ่ง เป็นเพราะยังขาดการจัดตั้งร่วมตัวเป็นกลุ่มและไม่มีองค์กรตัวแทนที่ได้รับการยอมรับและสามารถ ติดต่อประสานงานกับกลุ่มสมาชิกได้ ซึ่งผิดจากองค์กรตัวแทนของภาคธุรกิจ เช่น สมาหาคารค้า แห่งประเทศไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย หรือตัวแทนองค์กรวิชาชีพ เช่น สมาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ แพทยสภา สภาวิศวกร ฯลฯ

คณะกรรมการธิการจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบขององค์กรสภาวิชาชีพและกลุ่มอาชีพที่สำคัญ เกี่ยวกับการจัดตั้ง แนวคิด ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ กลไก องค์ประกอบที่สำคัญ การบริหารจัดการ พระราชบัญญัติระเบียบ ข้อบังคับ และบทเรียนที่ผ่านมา โดยวิธีการทบทวนเอกสารกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๔ องค์กร ซึ่งเป็นองค์กรที่เลือกตามความละม้ายใกล้เคียงและมีความน่าสนใจ ได้แก่ สมาหาคารค้าแห่งประเทศไทย สภาองค์กรชุมชน สภาการเกษตรกรแห่งชาติ สภาประชาสังคม ชายแดนใต้ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สภายาบาล ครุสภา สภาการหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ สหพันธ์แรงงาน สภาผู้สูงอายุแห่งชาติ แพทยสภา สภามายความในพระบรมราชูปถัมภ์ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ และสมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบขององค์กรสภาประชาสังคมไทย โดยผ่านกระบวนการประชุมระดมสมองและรับฟัง ความคิดเห็นจากเวทีเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม ๔ ภูมิภาค และนำเสนอรูปแบบ การจัดกลไกที่เหมาะสมสำหรับสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กร ภาคประชาสังคมที่สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาประเทศ

คณะกรรมการธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการพิจารณาศึกษาฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในการพัฒนา ประเทศ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคเอกชน โดยการนำข้อมูลจากรายงานการพิจารณาศึกษา ฉบับนี้ไปปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป

คณะกรรมการธิการการพัฒนาการเมือง
และการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
รายนามคณะกรรมการ	ช
รายนามคณะอนุกรรมการ	ฉ
รายงานการพิจารณาศึกษา	ฎ
บทสรุปผู้บริหาร	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๑
๑.๓ ขอบเขตการพิจารณา	๑
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ	๒
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
๑.๖ กรอบการพิจารณา	๓
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ องค์กรพัฒนาเอกชน	๕
๒.๒ องค์กรประชาสังคม (Civil Society Organization)	๗
๒.๓ การมีส่วนร่วม	๘
๒.๔ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	๙
๒.๕ การส่งเสริมประชาสังคมเพื่อการพัฒนา	๑๒
บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา	๑๓
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๑๕
๔.๑ สภาและสมาคมต้นแบบ ๑๔ องค์กร	๑๕
๔.๑.๑ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	๑๕
๔.๑.๒ สภาองค์กรชุมชน	๑๖
๔.๑.๓ สภาการเกษตรกรแห่งชาติ	๑๖
๔.๑.๔ สภาประชาสังคมชายแดนใต้	๑๗
๔.๑.๕ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย	๑๘
๔.๑.๖ สภายาบาล	๑๙
๔.๑.๗ ศุภสภา	๑๙
๔.๑.๘ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ	๒๐
๔.๑.๙ สหพันธ์แรงงาน	๒๑

สารบัญ (ต่อ)

๔.๑.๑๐	สภาผู้สูงอายุแห่งชาติ	๒๒
๔.๑.๑๑	แพทย์สภา	๒๓
๔.๑.๑๒	สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์	๒๔
๔.๑.๑๓	สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ	๒๔
๔.๑.๑๔	สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค	๒๕
๔.๒	วิเคราะห์เปรียบเทียบ	๒๖
บทที่ ๕ สังเคราะห์ สรุป ข้อเสนอแนะ		๓๙
๕.๑	กลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ: สภาประชาสังคมไทย	๓๙
๕.๒	แนวทางการออกแบบสภาประชาสังคมไทย	๓๙
๕.๓	กรอบแนวคิดสภาประชาสังคมไทย	๔๐
๕.๔	กระบวนการจัดตั้งและสถาปนาสภาประชาสังคมไทย	๔๓
๕.๕	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๔๓
บรรณานุกรม		๔๗

สารบัญตาราง

- ตารางสรุปเปรียบเทียบระหว่างองค์กรสภาและสมาคมที่ทำการศึกษา
ในประเด็นร่วมกันที่น่าสนใจ

หน้า

๒๙

สารบัญภาพ

- ภาพประกอบการพิจารณาศึกษา

หน้า

๓

คณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา

นายเสรี สุวรรณภานนท์
ประธานคณะกรรมการ

นายจเด็จ อินสว่าง
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นายวันชัย สอนศิริ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

ว่าที่ร้อยตรี วงศ์สยาม เฟื่องพานิชภัคดี
เลขานุการคณะกรรมการ

นายพลเดช ปิ่นประทีป
โฆษกคณะกรรมการ

นายสฤติย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายพิทักษ์ ไชยเจริญ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก วัฒนา สรรพานิช
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

กรรมการ

นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ

นายกำพล เลิศเกียรติดำรงค์

นายคำคุณ สิทธิสมาน

นายจรินทร์ จักกะพาก

พันตำรวจเอก จรุงวิทย์ ภูมมา

นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน

นายประดิษฐ์ เหลืองอร่าม

นายสุชัย บุตรสาระ

นายอน กาจกระโทก

นางสาวอรัทัย แหวนนาค
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน

นายพลเดช ปิ่นประทีป
ประธานคณะอนุกรรมการ

นายออน กาจกระโทก
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นายพิทักษ์ ไชยเจริญ
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง

นายกษิติเดชธนทัต เสกขุนทด
อนุกรรมการ

นายเชื้อ อัจฉินดา
อนุกรรมการ

นายณรงค์ศักดิ์ บรรลือเขตร
อนุกรรมการ

นายบรรหาร บุญเขต
อนุกรรมการ

นายสรณะ เทพเนาว์
อนุกรรมการ

นายสุรพงษ์ พรหมเท้า
อนุกรรมการ

นางสาวเชมิกา วิชญากานต์
อนุกรรมการ

นายคณสสัน ศุภวัตรรรคคุณ
อนุกรรมการและเลขานุการ

นางสาวมทิรา เครือพงษ์ศักดิ์
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าว่าง

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง กลไกการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ: กรณีสภาประชาสังคมไทย
ของคณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ คณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทบกิจการ พิจารณาขอหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเมืองและการดำเนินการอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารายงานดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘ ดังนี้

๑. การดำเนินงาน

๑.๑ คณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑.๑.๑ นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานคณะกรรมการ
๑.๑.๒ นายจเด็จ อินสว่าง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ นายวันชัย สอนศิริ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๑.๑.๔ นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๑.๑.๕ ว่าที่ร้อยตรี วงศ์สยาม เพ็งพานิชภักดิ์	เลขานุการคณะกรรมการ
๑.๑.๖ นายพลเดช ปิ่นประทีป	โฆษกคณะกรรมการ
๑.๑.๗ นายสถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๘ นายพิทักษ์ ไชยเจริญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๙ พลเอก วัฒนา สรรพานิช	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๐ นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	กรรมการ
๑.๑.๑๑ นายกำพล เลิศเกียรติดำรงค์	กรรมการ
๑.๑.๑๒ นายคำนูน สิริสมาน	กรรมการ
๑.๑.๑๓ นายจรินทร์ จักกะพาก	กรรมการ
๑.๑.๑๔ พันตำรวจเอก จรุงวิทย์ ภูมมา	กรรมการ
๑.๑.๑๕ นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	กรรมการ

ฉ

๑.๑.๑๖ นายประดิษฐ์ เหลืองอร่าม	กรรมการ
๑.๑.๑๗ นายสุชัย บุตรสาระ	กรรมการ
๑.๑.๑๘ นายอนัน กาจกระโทก	กรรมการ

๑.๒ คณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา ที่จะพิจารณาศึกษาเรื่อง “กลไกการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ: กรณีสภาประชาสังคมไทย” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๒.๑ หน้าที่และอำนาจของคณะอนุกรรมการ

๑.๒.๑.๑ พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและแนวทางการจัดทำข้อเสนอเพื่อการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในกระบวนการออกกฎหมายของประเทศ ตลอดจนติดตาม วิเคราะห์ประเด็นปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๒.๑.๒ กระทำการพิจารณาสอบถามข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๒.๑.๓ ศึกษาแนวทางและจัดทำข้อเสนอเพื่อการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศ รวมถึงข้อเสนอเพื่อการสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะของกลุ่ม องค์กรและเครือข่ายพลเมืองในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นและสังคมฐานล่าง

๑.๒.๑.๔ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

๑.๒.๒ คณะอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑.๒.๒.๑ นายพลเดช ปิ่นประทีป	ประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๒.๒ นายอนัน กาจกระโทก	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๒.๒.๓ นายพิทักษ์ ไชยเจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๑.๒.๒.๔ นายคุณสสัน ศุภวัตรวรคุณ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๒.๒.๕ นางสาวมทิรา เครือพงศ์ศักดิ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๒.๒.๖ นายกษิณีเดชชนทัต เสกขุนทด	อนุกรรมการ
๑.๒.๒.๗ นางสาวเขมิกา วิชฎากานต์	อนุกรรมการ
๑.๒.๒.๘ นายเชื้อ ฮั่นจินดา	อนุกรรมการ
๑.๒.๒.๙ นายณรงค์ศักดิ์ บรรลือเชษฐ์	อนุกรรมการ
๑.๒.๒.๑๐ นายบรรหาร บุญเขต	อนุกรรมการ
๑.๒.๒.๑๑ นายสรณะ เทพเนาว์	อนุกรรมการ
๑.๒.๒.๑๒ นายสุรพงษ์ พรหมเท้า	อนุกรรมการ

๑.๓ คณะกรรมาธิการได้มีมติแต่งตั้งนางสาวอรทัย แหวนนาค ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน คณะกรรมาธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมาธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุม วุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๗ วรรคสี่

๒. วิธีพิจารณาศึกษา

๒.๑ คณะอนุกรรมาธิการการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีการพิจารณาเพื่อพิจารณา ศึกษา จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

๒.๑.๑ การประชุมคณะอนุกรรมาธิการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๓

๒.๑.๒ การประชุมคณะอนุกรรมาธิการ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันพุธที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

๒.๒ คณะกรรมาธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา ได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษาในการประชุมคณะกรรมาธิการ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๔ วันอังคารที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่อง “กลไกการมีส่วนร่วม พัฒนาประเทศ: กรณีสภาประชาสังคมไทย” โดยคณะอนุกรรมาธิการการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาและเสนอที่ประชุมคณะกรรมาธิการเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะกรรมาธิการ ได้พิจารณารายงานของคณะอนุกรรมาธิการด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบ กับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการ พร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้พิจารณา หากวุฒิสภาให้ความ เห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการขอให้โปรดแจ้งไปยังสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงาน คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และสำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป เพื่อประโยชน์ของประเทศไทย
และประชาชนสืบไป

ว่าที่ร้อยตรี

(วงศ์สยาม เฟิงพานิชักิติ)

خانการคณะกรรมการธิการการพัฒนาการเมือง
และการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

ในกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมและกระบวนการมีส่วนร่วมในเชิงคุณภาพของประชาชนเป็นที่คาดหวังจากองค์การสหประชาชาติและทุกประเทศทั่วโลก ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ เป้าหมายที่ ๑๗ (SDGs17)

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน บทบาทของภาคประชาสังคมยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเป็นกิจลักษณะ สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะยังขาดการจัดตั้งรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน และไม่มียุทธศาสตร์ตัวแทนที่ได้รับการยอมรับและสามารถติดต่อประสานงานกับกลุ่มสมาชิกได้ ซึ่งผิดจากองค์กรตัวแทนของภาคธุรกิจ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย หรือตัวแทนองค์กรวิชาชีพ เช่น สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ แพทยสภา สภาวิศวกร ฯลฯ จึงเป็นที่มาของการพิจารณาศึกษา เรื่องกลไกการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ กรณีสภาประชาสังคมไทย

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบสภาวิชาชีพและกลุ่มอาชีพที่เป็นต้นแบบ และจัดทำข้อเสนอแนะต่อการจัดกลไกที่เหมาะสมสำหรับรองรับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชนอิสระ (NGOs) องค์กรภาคประชาสังคม (CSO) และองค์กรชุมชน (CBO)

ขอบเขตและวิธีการ ประกอบด้วยการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบขององค์กรสภาวิชาชีพและกลุ่มอาชีพที่สำคัญในด้านการจัดตั้ง แนวคิด ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ กลไก องค์กรประกอบที่สำคัญ การบริหารจัดการ พระราชบัญญัติระเบียบข้อบังคับ และบทเรียนที่ผ่านมา โดยวิธีการทบทวนเอกสาร

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๔ องค์กร เป็นองค์กรที่เลือกตามความละม้ายใกล้เคียงและมีความน่าสนใจ ได้แก่

- (๑) สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- (๒) สภาองค์กรชุมชน
- (๓) สภาการเกษตรแห่งชาติ
- (๔) สภาประชาสังคมชายแดนใต้
- (๕) สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย
- (๖) สภายาบาล
- (๗) ครูสภา
- (๘) สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- (๙) สหพันธ์แรงงาน
- (๑๐) สภาผู้สูงอายุแห่งชาติ
- (๑๑) แพทยสภา
- (๑๒) สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์
- (๑๓) สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ
- (๑๔) สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค

จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และออกแบบองค์กรสภาประชาสังคมไทย โดยผ่านกระบวนการประชุมระดมสมองและรับฟังความคิดเห็นจากเวทีเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม ๔ ภูมิภาค และจัดทำรายงานผลการศึกษานำเสนอรูปแบบการจัดกลไกที่เหมาะสมสำหรับสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมที่สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาประเทศ ผลการศึกษา พบว่า

๑. วิเคราะห์เปรียบเทียบขององค์กรสภาวิชาชีพและกลุ่มอาชีพกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ ด้านสถานภาพขององค์กร

กรณีศึกษาทั้ง ๑๔ องค์กร พบว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยมี พ.ร.บ. หรือกฎหมายเฉพาะรองรับ จำนวน ๙ องค์กร ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาองค์กรชุมชน สภาเกษตรกรแห่งชาติ สภาการพยาบาล ศุภสภา แพทยสภา สภานายความ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติและสมาคมผู้สูงอายุแห่งชาติ

ส่วนที่เหลือ ๕ องค์กร เป็นการจัดตั้งรวมตัวกันขึ้นมาเอง เป็นการใช้สิทธิภายใต้กฎหมายทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้แก่ สภาประชาสังคมชายแดนใต้ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค และสมาพันธ์แรงงาน

๑.๒ ด้านความเป็นนิติบุคคลและการสนับสนุนจากภาครัฐ

ในกลุ่มองค์กรสภาหรือสมาคมประเภทที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีกฎหมายเฉพาะรองรับ นอกจากจะมีสถานะเป็นองค์กรนิติบุคคลด้วยตนเองแล้ว ยังมักจะได้รับการสนับสนุนในด้านนโยบาย การบริหารจัดการและงบประมาณดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีความมั่นคง

ส่วนองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเองซึ่งส่วนใหญ่เป็นองค์กรภาคประชาสังคมนั้น มักจะไม่ได้รับการสนับสนุนใด ๆ จากภาครัฐเลย นอกจากนั้นยังมีความเสี่ยงที่จะถูกมองด้วยทัศนคติเชิงลบว่าเป็นคู่แข่งกับภาครัฐหรือเป็นองค์กรที่ต้องการเข้ามาตรวจสอบการทำงาน จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกัน นับเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการทำงานแบบ “พันธมิตรร่วมพัฒนา” หรือ สิ่งที่คนบางกลุ่มเรียกว่าเป็น “ประชา - รัฐ”

๑.๓ ด้านลักษณะเฉพาะขององค์กร

องค์กรสภาหรือสมาคมที่มีลักษณะกึ่งหรือคาบเกี่ยวกับภาครัฐและภาคเอกชนแบบ “พันธมิตร” หรือ “พันธมิตรผสม” (Hybrid) เช่น สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาพันธ์แรงงานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยมักจะมีระบบการสนับสนุนทางการเงินที่มั่นคงสำหรับการดำเนินการตามภารกิจ

ส่วนองค์กรสภาหรือสมาคมที่มีลักษณะเป็นภาคประชาสังคมแบบ “พันธุ์แท้” (Pure Line) เช่น สภาประชาสังคมชายแดนใต้ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค ซึ่งมักจะทำงานแบบอิสระและโดดเดี่ยว รวมทั้งมีภาระต้องพึ่งตนเองในด้านการเงินและการบริหารจัดการเป็นอย่างมากทำให้องค์กรมีศักยภาพ - การแสดงบทบาทที่ค่อนข้างจำกัด

๑.๔ ด้านการทำงานแบบ "ความร่วมมือ"

ในกรณีที่หน่วยงานภาครัฐในระดับชาติหรือรัฐบาล มีความประสงค์จะสรรหาตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมเข้าร่วมเป็นกรรมการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามหลักการ "Collaboration" องค์กรสภาหรือสมาคมที่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ หรือเป็นองค์กรประชาสังคมแบบ "พันทง" (Hybrid) มักจะได้รับโอกาสมากกว่าและมาก่อนพวกองค์กรภาคประชาสังคมแบบ "พันธุ์แท้" (Pure Line)

๑.๕ ด้านความเป็นตัวแทนขององค์กรภาคพัฒนาพื้นที่

ในกรณีหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดหรือหน่วยงานระดับพื้นที่ที่มีความประสงค์จะสรรหาตัวแทนภาคประชาสังคมเข้าไปร่วมเป็นกรรมการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาแบบ Collaboration มักจะนึกถึงหน่วยงานสาขาขององค์กรสภาหรือสมาคมที่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ และองค์กรภาคประชาสังคมแบบ "พันทง" เช่นกัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะองค์กรภาคประชาสังคม "พันธุ์แท้" มักยังไม่แข็งแรงพอที่จะมีกลไกหรือสาขาที่เป็นตัวแทนอยู่ในระดับจังหวัดหรือพื้นที่อย่างทั่วถึง

๒. สังเคราะห์รูปแบบกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ: สภาประชาสังคมไทย

แนวทางการออกแบบสภาประชาสังคมไทย

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างองค์กรสภาและสมาคมที่เป็นต้นแบบกรณีศึกษาทั้ง ๑๔ องค์กรเมื่อประกอบเข้ากับลักษณะธรรมชาติและคุณสมบัติเฉพาะขององค์กรภาคประชาสังคม (CSO) ในประเทศไทยในปัจจุบัน คณะทำงานวิจัยเสนอให้ดึงเอาจุดเด่นจากองค์กรต้นแบบที่หลากหลายเพื่อนำมาพิจารณาออกแบบใหม่ (Re - Design) สำหรับสภาประชาสังคมไทย ประกอบด้วย

- (๑) "ความเป็นอิสระ" จากจุดเด่นของสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- (๒) "พันธมิตรการพัฒนา" จากจุดเด่นของสภาประชาสังคมชายแดนใต้
- (๓) "การเป็นนิติบุคคล" จากจุดเด่นของสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย
- (๔) "การเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ" จากจุดเด่นของสภาองค์กรชุมชน
- (๕) "กระบวนการทางปัญญา" จากจุดเด่นของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ
- (๖) "พึ่งตนเองได้" จากจุดเด่นของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

๓. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๓.๑ ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

๓.๑.๑ สภาประชาสังคมไทยเป็นกลไกและพื้นที่กลางขององค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากความพยายามในการรวมตัวกันและจัดตั้งตนเองขึ้นมาในลักษณะ "Self - Organizing" เพื่อทำหน้าที่เป็นพื้นที่ประสานงานกลาง และเป็นสถาบันตัวแทนของภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมที่หลากหลาย จากทุกประเด็นงานและพื้นที่ทุกจังหวัดของประเทศ

จึงควรที่รัฐบาลจะเห็นคุณค่าและมีนโยบายสนับสนุนบทบาทของกลไกลักษณะเช่นนี้ในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศและชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง SDGs 17 แห่งสหประชาชาติ (Partnership for the Goals)

๓.๑.๒ ด้วยลักษณะที่สภาประชาสังคมไทย เป็นองค์กรที่เกิดจากการจัดตั้งกันขึ้นมาเองขององค์กรเครือข่ายภาคประชาสังคมที่หลากหลาย ย่อมมีความเป็นอิสระในด้านจุดยืน ความคิดเห็นและการแสดงออก

ภาครัฐจึงไม่ควรคาดหวังในการสั่งการโดยใช้อำนาจ หากต้องใช้วิธีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและโน้มน้าวใจซึ่งกันและกัน ด้วยท่าทีของความ เป็นประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy)

ส่วนอีกด้านหนึ่ง ด้วยความเป็นสถาบันที่มีความเป็นอิสระเช่นนี้ รัฐบาลควรจะมีวิสัยทัศน์และมุมมองที่กว้างออกไปและจัดให้มีระบบส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการทำงานขององค์กรตัวแทนของภาคประชาสังคมเช่นนี้อย่างเป็นทางการและต่อเนื่อง ทั้งในด้านนโยบาย กลไก และทรัพยากร

ควรเปิดโอกาสให้กับกลุ่มองค์กรที่มีความเห็นต่างจากภาครัฐได้เข้ามา มีบทบาทในการร่วมพัฒนาอย่างกว้างขวางมากขึ้น แทนที่จะจำกัดวงอยู่เฉพาะในกลุ่มขององค์กรภาคประชาสังคมที่รัฐจัดตั้งหรือองค์กรภาคประชาสังคมแบบ “พันทาง” (Hybrid) เท่านั้น

๓.๑.๓ อุปสรรคในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานสาธารณะขององค์กรภาคประชาชน และองค์กรภาคประชาสังคมประการหนึ่งคือ ระบบระเบียบของทางราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบงบประมาณในระบบปกติของทางราชการ ไม่มีความยืดหยุ่นพอสำหรับการทำงานกับภาคประชาชน

อย่างไรก็ตามยังมีกองทุนที่รัฐจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ กองทุนตามพระราชบัญญัติเฉพาะตามกลุ่มประชากร ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกองทุนที่มีทั้งกฎหมายเงินกองทุนและมีคณะกรรมการดูแล แต่ไม่สามารถสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะส่วนใหญ่ยังคงบริหารงานแบบระบบราชการ โดยสำนักงานที่มีชื่อองค์กรมหาชน แต่เป็นหน่วยงานราชการ และไม่ได้มีสถานะความเป็นนิติบุคคลด้วยตนเอง จึงควรที่รัฐบาลจะได้ออกแบบองค์กรและกลไกสนับสนุนที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพแท้จริง

๓.๒ ข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

๓.๒.๑ หากมองอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยง จะสามารถเห็นได้ว่า “ประชาธิปไตย” “ธรรมาภิบาล” และ “ประชาสังคม” เป็นทั้ง “ร่าง” และ “เงา” ของกันและกัน กล่าวคือเราไม่สามารถที่จะพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งแบบโดด ๆ โดยไม่มีอีก ๒ ส่วนที่เหลือเข้ามาประกอบได้เลย

เพราะสังคมหรือองค์กรใดไม่อาจเป็นประชาธิปไตยได้ ถ้าขาดธรรมาภิบาลและประชาสังคม เช่นเดียวกับสังคมหรือองค์กรใดไม่สามารถมีธรรมาภิบาลได้เลย หากขาดความเป็นประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมแบบประชาสังคม รวมทั้งองค์กรหรือสังคมใดเป็นสังคมที่เข้มแข็งหรือประชาสังคมไม่ได้เลย ถ้าปราศจากประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล

ดังนั้น รัฐสภาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องประชาธิปไตย ธรรมาภิบาลและประชาสังคม ร่วมไปด้วยกันในทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการในงานทางนิติบัญญัติ

๓.๒.๒ เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความเป็นพลวัตสูงในยุคโลกาภิวัตน์ กรอบแนวคิดของการออกกฎหมาย ควรปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเหตุการณ์ จากเดิมที่เน้น "กฎหมาย เป็นเครื่องมือของรัฐในการบังคับใช้กับประชาชน" มาสู่การเป็นกฎหมายในเชิงส่งเสริมสนับสนุนดังที่ว่า "กฎหมายเป็นเครื่องมือของสังคมในการสนับสนุนการจัดการปัญหาด้วยตนเอง" ซึ่งเป็นแนวทาง ที่สอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและบทบาทของภาคประชาสังคม

จึงจำเป็นที่รัฐสภาจะได้ให้ความสำคัญต่อกระแสแนวคิดดังกล่าวในการพิจารณา กฎหมายทุกฉบับอย่างรอบคอบรอบด้านให้มีลักษณะที่ก้าวหน้า - สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะ เป็นกระบวนการ พิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม และการออกกฎหมายใหม่ ๆ ซึ่งกลไกภาคประชาสังคม โดยเฉพาะสภาประชาสังคมไทย น่าจะเป็นกลไกที่ใช้ประโยชน์ได้

๓.๓ ข้อเสนอแนะในการขยายผล

ควรนำเสนอรายงานฉบับนี้ รวมทั้งบันทึกคำอภิปราย เสนอแนะและข้อสังเกตจากการประชุม วุฒิสภาส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวง สาธารณสุข กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สำนักงานสภา พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และสำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

ในกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืนในปัจจุบัน บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมและกระบวนการมีส่วนร่วมในเชิงคุณภาพ เป็นที่คาดหวังจากองค์การสหประชาชาติและทุกประเทศทั่วโลก ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติเป้าหมายที่ ๑๗ (SDGs 17)

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน บทบาทของภาคประชาสังคมยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเป็นกิจลักษณะสาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะยังขาดการจัดตั้งรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนและไม่มียุทธศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับ และสามารถติดต่อประสานงานกับกลุ่มสมาชิกได้ ในแบบเดียวกับองค์กรตัวแทนของภาคธุรกิจ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย หรือตัวแทนองค์กรวิชาชีพ เช่น สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ แพทยสภา สภาวิศวกร ฯลฯ จึงไม่มีสถาบันใดที่จะสามารถอ้างความเป็นตัวแทนของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมในระดับประเทศและระดับจังหวัดหรือภูมิภาคได้

ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบสภาวิชาชีพที่สำคัญ และสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอรูปแบบการจัดกลไกที่เหมาะสมสำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนอิสระและองค์กรภาคประชาสังคม จะเป็นประโยชน์สำหรับการนำไปปรับประยุกต์เป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายองค์กรภาคเอกชนและประชาสังคม สร้างสรรค์พัฒนาเครื่องมือและกลไกกลางของภาคประชาสังคมไทย รวมทั้งเป็นจุดเชื่อมโยงในการสานพลังองค์กรภาคประชาสังคมที่หลากหลายทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ ให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศและสังคมสุขภาวะอย่างยั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์

ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบสภาวิชาชีพที่เป็นต้นแบบ เพื่อจัดทำข้อเสนอรูปแบบการจัดกลไกที่เหมาะสมสำหรับรองรับการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนอิสระ (NGOs) และองค์กรภาคประชาสังคม (CSO)

๑.๓ ขอบเขตการพิจารณา

การศึกษาครั้งนี้มีวิธีการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของสภาวิชาชีพและกลุ่มอาชีพที่สำคัญในด้านการจัดตั้ง แนวคิด ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ กลไก องค์ประกอบที่สำคัญ การบริหารจัดการ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับ และบทเรียนที่ผ่านมา โดยวิธีการศึกษาผ่านเอกสาร

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๔ องค์กร เป็นองค์กรที่เลือกตามความละม้ายใกล้เคียงและมีความน่าสนใจ ได้แก่

- (๑) สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- (๒) สภาองค์กรชุมชน
- (๓) สภาการเกษตรแห่งชาติ
- (๔) สภาประชาสังคมชายแดนใต้
- (๕) สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย
- (๖) สภายาบาล
- (๗) ครูสภา
- (๘) สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

- (๙) สหพันธ์แรงงาน
- (๑๐) สมาคมผู้สูงอายุแห่งชาติ
- (๑๑) แพทยสภา
- (๑๒) สมาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์
- (๑๓) สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ
- (๑๔) สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค

๑.๓.๒ วิเคราะห์รูปแบบ กลไกและระบบการจัดการ

๑.๓.๓ สังเคราะห์ และออกแบบสภาประชาสังคมไทย เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนอิสระ

๑.๓.๔ จัดทำรายงานผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดกลไกที่เหมาะสมสำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชน และมีแนวทางการสนับสนุนการจัดตั้งสภาประชาสังคมไทยที่สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาประเทศ

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑.๔.๑ องค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชน หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ดำเนินการโดยมีเป้าหมายในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในสังคม โดยเฉพาะประชาชนผู้ยากไร้ที่ประสบความทุกข์ยาก ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม รวมทั้งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร

๑.๔.๒ ประชาสังคม หรือ Civil Society เป็นแนวคิดที่มีเป้าหมายเพื่อการมีสังคมและชุมชนเข้มแข็ง ด้วยเป็นแนวคิดที่กว้าง จึงมีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย

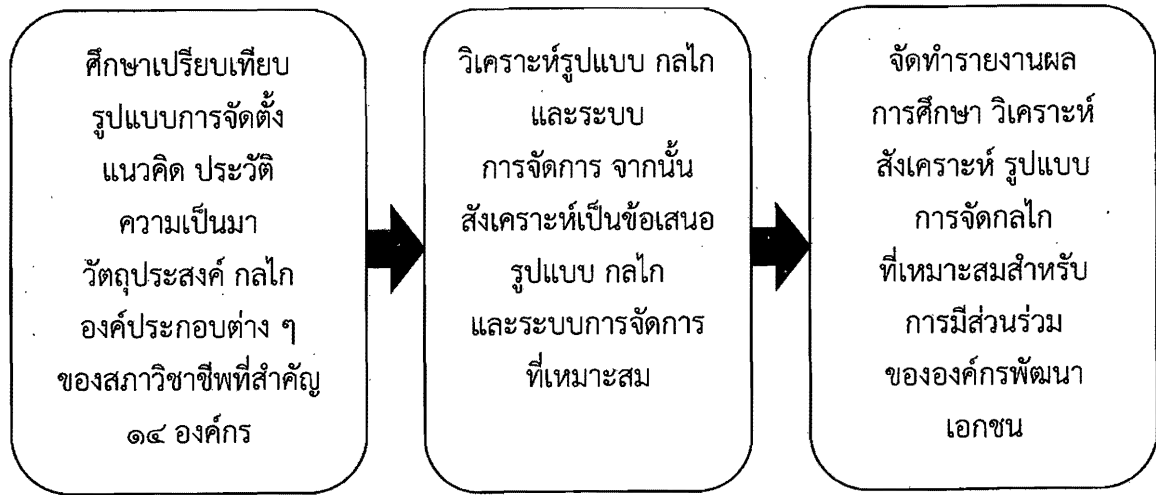
โดยทั่วไปประชาสังคม หมายถึง พื้นที่หรือส่วนของสังคมที่มีประชาชนเป็นผู้แสดงบทบาทหลักพื้นที่ดังกล่าวจึงไม่ใช่ภาครัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมีกฎหมายรองรับ ไม่ใช่ภาคธุรกิจเอกชนที่เน้นดำเนินงานโดยมุ่งแสวงหากำไร

ในพื้นที่ประชาสังคมประชาชนทั่วไปเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการที่เป็นอิสระจากภาครัฐ และอยู่นอกบริบทการแข่งขันทางการเมือง ซึ่งกลุ่มและผู้กระทำการทางสังคม อาจมีวัฒนธรรม วิถีชีวิต วิธีคิดอันหลากหลายมาร่วมกันในกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด สร้างเอกลักษณ์และความเห็นร่วมกัน รวมถึงต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมในการพิทักษ์หรือเพิ่มพูนผลประโยชน์สาธารณะบางประการให้กับสังคม โดยลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจระหว่างสามพื้นที่ดังกล่าวนี้ด้วย

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เกิดแนวทางการสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาบทบาทของสภาประชาสังคมไทยที่สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาประเทศ

๑.๖ กรอบการพิจารณา

ภาพกรอบการพิจารณา

หน้าว่าง

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจและศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการและเอกสารเชิงวิสัยทัศน์ นโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐระดับชาติที่มีภารกิจสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม จำนวน ๑๔ องค์กร สามารถประมวลความหมาย คุณค่าและบทบาทสถานะของกลไกและกระบวนการที่เกี่ยวข้องเป็นเบื้องต้น ดังนี้

๒.๑ องค์กรพัฒนาเอกชน

๒.๑.๑ ความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชน (Non-governmental Organization) มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายแบบดังเช่น

องค์กรพัฒนาเอกชน หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ดำเนินการ โดยมีเป้าหมายในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในสังคม โดยเฉพาะประชาชนผู้ยากไร้ ที่ประสบความทุกข์ยาก ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม รวมทั้งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, ๒๕๕๒, น.๒๓๔)

องค์กรพัฒนาเอกชน หมายถึง องค์กรหรือมูลนิธิ หรือสมาคม หรือหน่วยงานที่มีชื่อเรียก เป็นอย่างอื่น ซึ่งมีลักษณะเป็นสถาบันนอกระบบราชการ รวมตัวกันขึ้นตามกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศึกษา กลุ่มสนใจ หรือกลุ่มที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะดำเนินบทบาทในการช่วยเหลือและช่วยคลี่คลาย ปัญหาในสังคม การบริการสังคม รวมทั้งการพัฒนาสังคม โดยมีได้แสวงหากำไรหรือผลประโยชน์ใด (องค์กรพัฒนาเอกชนคือใคร อ้างในภูมิธรรม เวชยชัย, ออนไลน์, ๒๕๕๒)

องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) คือองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐราชการ และไม่ใช่ภาครัฐกิจที่แสวงหากำไร ก่อตั้งขึ้นและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งมั่น ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสและประชาชนผู้ทุกข์ยาก อันเกิดจาก ผลกระทบของการพัฒนา (องค์กรพัฒนาเอกชนคือใคร อ้างในบันทึกกลับ NGOs, ออนไลน์, ๒๕๕๒)

องค์กรพัฒนาเอกชนหรือที่รู้จักกันในนาม NGOs หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กร หรือ หน่วยงานที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน โดยมีเป้าหมายในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ในสังคม โดยเฉพาะประชาชนผู้ยากไร้ที่ประสบปัญหาความทุกข์ยาก ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความ เป็นธรรม รวมทั้งเป็นองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมโดยไม่แสวงหากำไร (องค์กรพัฒนาเอกชนเด็ก, ออนไลน์, ๒๕๕๒)

ดังนั้น กล่าวโดยสรุป องค์กรพัฒนาเอกชน จึงหมายถึงองค์กรโดยที่ไม่ได้เป็นพนักงานของรัฐ และไม่ได้แสวงหากำไร มีเป้าหมายในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหา ถูกเอารัดเอาเปรียบ และไม่ได้รับความยุติธรรมภายในสังคม

๒.๑.๒ บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน

บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

องค์กรพัฒนาเอกชนโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อผู้ด้อยโอกาส ให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย งานขององค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีลักษณะใกล้เคียงกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยผ่านกลไกต่างๆ ของรัฐ แต่องค์กรเอกชนไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน มีบทบาทเพียงให้การส่งเสริมสนับสนุนต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเท่านั้น

การดำเนินการดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก การเคลื่อนไหวผลักดันกฎหมาย

ในกรณีที่ราษฎรประสบปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรมอันเป็นผลมาจากความบกพร่องของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ องค์กรพัฒนาเอกชนจะดำเนินการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการแก้ไขยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมเหล่านั้นหรือให้มีการบังคับใช้กฎหมายให้ถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ โดยการจัดอภิปราย แสดงความคิดเห็น รวมทั้งการเรียกร้องโดยตรงต่อรัฐ ในรูปของแถลงการณ์หรือจดหมายเปิดผนึก เช่น การเคลื่อนไหวคัดค้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ การเรียกร้องให้มีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดทางการเมือง ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก การทารุณกรรมและการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น

ลักษณะที่สอง การรณรงค์เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่

ในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง จำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไปซึ่งจะเห็นผลได้ในระยะยาว องค์กรการพัฒนาเอกชนได้มีกิจกรรมรณรงค์ในเชิงสร้างสรรค์ด้วยการให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกเพื่อให้รับรู้ต่อปัญหาในรูปของการฝึกอบรมอภิปราย เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายตลอดจนให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายต่อผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ เช่น การรณรงค์เรียกร้องให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ในสภาผู้แทนราษฎร การจัดโครงการบัณฑิตอาสาสมัครสู่ชนบท การรณรงค์ต่อต้านการขายบริการทางเพศ การเรียกร้องให้ออกกฎหมายห้ามการค้าประเวณี และการปกป้องสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของสตรี ตลอดจนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานอย่างมีมนุษยธรรม เป็นต้น (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, ๒๕๕๒, น. ๒๓๘ - ๒๓๙)

อย่างไรก็ตามจะเห็นว่า องค์กรพัฒนาเอกชนหรือ NGOs เป็นอีกหนึ่งองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดสิทธิมนุษยชนในสังคม แต่ผลที่เกิดขึ้นจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสังคมนั้น ๆ ด้วยว่า ประชาชนจะมีความรู้ และความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ตลอดจนความใส่ใจหรือความกระตือรือร้นของสำนึกที่จะทวงแทนสิทธิแห่งตน และสิทธิของส่วนรวม ซึ่งเหล่านี้ น่าจะเป็นเป้าหมายทั้งหมดที่องค์กร NGOs คาดหวังไว้

๒.๒ องค์กรประชาสังคม (Civil Society Organization)

ประชาสังคม หรือ Civil Society เป็นแนวคิดที่มีเป้าหมายเพื่อการมีสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง ด้วยเป็นแนวคิดที่กว้าง จึงมีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย

โดยทั่วไปประชาสังคม หมายถึง พื้นที่หรือส่วนของสังคมที่มีประชาชนเป็นผู้แสดงบทบาทหลัก พื้นที่ดังกล่าวจึงไม่ใช่ภาครัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมีกฎหมายรองรับ และไม่ใช่ภาคธุรกิจเอกชนที่เน้นดำเนินงานโดยมุ่งแสวงหาผลกำไร

ในพื้นที่ประชาสังคม ประชาชนทั่วไปเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการที่เป็นอิสระจากภาครัฐ และอยู่นอกบริบทการแข่งขันทางการเมือง ซึ่งกลุ่มและผู้กระทำการทางสังคม อาจมีวัฒนธรรม วิธีชีวิต วิธีคิดอันหลากหลายมาร่วมกันในกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด สร้างเอกลักษณ์และความเห็นร่วมกัน รวมถึงต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมในการพิทักษ์หรือเพิ่มพูนผลประโยชน์สาธารณะบางประการให้กับสังคม โดยลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจระหว่างสามพื้นที่ดังกล่าวนี้ด้วย

อย่างไรก็ดี ในช่วงกลางศตวรรษที่ ๒๐ ได้เกิดการตั้งคำถามกับคำว่าประชาสังคมว่า ควรรวมถึงภาคเอกชนหรือไม่ เพราะภาคเอกชนมีเป้าหมายอยู่ที่ผลประโยชน์ส่วนตัว (self - interest) จนทำให้เกิดการทบทวนนิยามคำว่าประชาสังคม ให้แยกออกจากภาคเอกชน ในฐานะที่เป็นพื้นที่อิสระ ที่ไม่ใช่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่เป็นพื้นที่ใหม่เรียกว่าภาคประชาสังคม ซึ่งเกิดมาจากการรวมตัวอย่างอิสระเพื่อวัตถุประสงค์ในการกระทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันในการบรรลุผลประโยชน์สาธารณะ

อาศัยความคิดของนักปรัชญาชาวสก็อตในศตวรรษที่ ๑๘ อย่างอดัม เฟอ์กูสัน (Adam Ferguson) ที่ได้กล่าวว่า ประชาสังคมเป็นพื้นที่สาธารณะของปัจเจกบุคคลที่โดยธรรมชาติแล้วเป็นผู้ที่มีจริยธรรม และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ถึงผู้อื่นเสมอ ประชาสังคมจึงมีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลที่ได้มาจากพื้นที่ทางเศรษฐกิจและกลไกตลาด (Hann and Dunn, ๑๙๙๖: ๔)

ความหมายของแนวคิดประชาสังคมในปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด คือ นิยามของนักรัฐศาสตร์ร่วมสมัยอย่าง แลร์รี ไดมอนด์ (Diamond, ๑๙๙๖: ๒๒๘) ซึ่งได้อธิบายแนวคิดประชาสังคมว่าเป็น อาณาบริเวณ (realm) ที่มีการจัดตั้งขึ้นของชีวิตทางสังคมที่มีลักษณะเป็นอาสาสมัคร มีการเติบโตอย่างเป็นอิสระจากรัฐ และอยู่ภายใต้กติการ่วมกันของสังคม

คำว่า “ประชาสังคม” (civil society) จึงแตกต่างจากคำว่า “สังคม” (society) เพราะเป็นพื้นที่ของพลเมืองที่จะร่วมกันกระทำการบางอย่างในพื้นที่สาธารณะ (public sphere) โดยมีประชาสังคมเป็นพื้นที่ตรงกลาง (intermediary entity) ระหว่างพื้นที่ของเอกชนและภาครัฐ ทั้งนี้รวมถึงเป็นพื้นที่เชื่อมระหว่างประชาชนกับภาคธุรกิจเอกชนและภาครัฐ

ด้วยเหตุนี้ประชาสังคมจึงไม่ได้เป็นเพียงความพยายามในการจำกัดอำนาจรัฐ แต่อาจเป็นพื้นที่สำหรับให้ความชอบธรรมแก่รัฐก็ได้ หากภาครัฐนั้นได้กระทำการอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม

ถึงกระนั้นแล้ว คำว่าประชาสังคมยังคงเป็นคำศัพท์ทางการเมืองที่มีความสับสนในการนิยาม และนำไปใช้อย่างมาก การนำคำว่าประชาสังคมไปใช้ในสังคมตะวันตกจึงจำเป็นต้องผูกโยงกับคำศัพท์อื่นที่เข้าใจง่ายกว่า เช่น กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย (democratization) โลกาภิวัตน์ (globalization) การเป็นอาสาสมัคร (volunteering) ความเป็นพลเมือง (citizenship) และผลประโยชน์สาธารณะ (public interest) เป็นต้น

๒.๓ การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นการยอมรับร่วมกัน

ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและรับรู้หรือเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการปรับปรุงร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

๑. เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายภาครัฐ องค์กรเอกชนและประชาชนในการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำครั้งเดียวจบ

๒. เป้าหมายการมีส่วนร่วมไม่ใช่ให้มี “การรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมาย” หรือ “การทำให้” แต่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับ (สำนักงาน ก.พ.ร. ๒๕๖๐, น.๔ - ๕)

หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

๑. ระดับการให้ข้อมูลประชาชน

๒. ระดับการรับฟังความคิดเห็นและปรึกษาหารือ

๓. ระดับการตัดสินใจ

๔. ศักยภาพด้านการสร้างความเข้าใจกับสาธารณชน (ประธาน สุวรรณมงคล, ๒๕๕๘ น.๑๖ - ๑๗)

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี ๓ ประการคือ

๑. การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ

๒. ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน

๓. ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมายก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ (ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๐ น.๑๖)

๒.๔ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๔.๑ ความหมาย

ความหมายของการมีส่วนร่วมในมุมมองของนักวิชาการได้มีการให้คำนิยามไว้ในหลายความหมาย แต่ไม่ว่าคำนิยามจะกำหนดอย่างไร หัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยังคงให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นหลัก โดยในที่นี้ขอยกตัวอย่างความเห็นของหน่วยงานและนักวิชาการที่ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ อาทิ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ปัทมา สุปกำปัง ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ว่าหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำ แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

๒.๔.๒ คำเรียกเฉพาะ

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

อย่างไรก็ตาม การเรียกกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีการใช้คำที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนหรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในที่นี้จึงขอยกตัวอย่างคำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ได้ความเข้าใจร่วมกัน เช่น การเสวนาหาทางออก (Deliberative Dialogue) / เวทีประชาชน (Public Discussion Forum หรือ Public Forum) / การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) / ประชาพิจารณ์ (Public Hearing) / การตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยภาคประชาชน (People's Audit) / ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) / ภาคประชาสังคม (Civil Society) เป็นต้น

๒.๔.๓ ระดับของการมีส่วนร่วม

เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่าวิวัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมปัจจุบันนั้น มีความก้าวหน้าไปในระดับใด โดยมีรายละเอียดของการจำแนกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มจากระดับการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นมี ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)

การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐเป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนน้อยที่สุด ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การจัดทำสื่อเผยแพร่ การพาชมสถานที่จริง การจัดกิจกรรมเปิดบ้าน (open houses) และ website Inform

ระดับที่ ๒ การปรึกษาหารือ (Consult)

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็น ประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนมีบทบาทในฐานะการให้ข้อมูล การตัดสินใจเป็นของหน่วยงานภาครัฐ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจ ความคิดเห็น และการประชุมสาธารณะ

ระดับที่ ๓ การให้เข้ามามีบทบาท (Involve)

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผน โครงการ และวิธีการทำงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะ และการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบ การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระดับที่ ๔ การสร้างความร่วมมือ (Collaborate)

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในระดับสูง โดยประชาชนและภาครัฐจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐ และเอกชน คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน

ระดับที่ ๕ การให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower)

เป็นระดับที่ให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับที่สูงที่สุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจ และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น รูปแบบการมีส่วนร่วม ในระดับนี้ เช่น การลงประชามติ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยกระบวนการประชาคม

๒.๔.๔ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๔.๔.๑ คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น

เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

๒.๔.๔.๒ ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง

แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาวเกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

๒.๔.๔.๓ การสร้างฉันทามติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมือง และช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๒.๔.๔.๔ การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น

การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยังอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

๒.๔.๔.๕ การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด

การเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่ายที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

๒.๔.๔.๖ การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม

เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

๒.๔.๔.๗ การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน

เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

๒.๔.๔.๘ การพัฒนาภาคประชาสังคม

ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

๒.๕ การส่งเสริมประชาสังคมเพื่อการพัฒนา

โดยที่ปัจจุบันมีการรวมตัวกันของประชาชนเป็นกลุ่มบุคคลหรือองค์กรเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอันมีลักษณะเป็นประชาสังคมซึ่งถือเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

จึงสมควรกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวกันของประชาชนเป็นประชาสังคม รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม

ในราชกิจจานุเบกษา ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมประชาสังคมเพื่อการพัฒนา พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้นิยามความหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคมและการส่งเสริมประชาสังคมเพื่อการพัฒนา ในบางประการเอาไว้ ดังนี้

“ประชาสังคม” หมายความว่า กลุ่มของประชาชนซึ่งมีจิตสำนึกคุณธรรม เพื่อส่วนรวมที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคล องค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรเอกชนอื่น ด้วยความสมัครใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

“การส่งเสริมประชาสังคมเพื่อการพัฒนา” หมายความว่า รวมถึง การดำเนินการ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนให้มีคุณธรรม เสียสละเพื่อส่วนรวมและพึ่งพาตนเอง สนับสนุนการรวมกลุ่มที่หลากหลายโดยสมัครใจ ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรด้านประชาสังคม สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรด้านประชาสังคม ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายประชาสังคม ส่งเสริมอาสาสมัครเพื่อสังคม และส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม ตลอดจนพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรด้านประชาสังคม อาสาสมัครเพื่อสังคม และองค์กรธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ทั้งนี้โดยคำนึงความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อแนวนโยบายแห่งรัฐ

หน้าว่าง

บทที่ ๓
วิธีการพิจารณาศึกษา

ระเบียบวิธีการศึกษาในโครงการจัดทำข้อเสนอการพัฒนากลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนอิสระ (NGOs/CSO) มีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

๓.๑ ศึกษาเปรียบเทียบกรณีศึกษาของการจัดตั้งองค์กร ๑๔ องค์กร ได้แก่

- ๓.๑.๑ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- ๓.๑.๒ สภาองค์กรชุมชน
- ๓.๑.๓ สภาการเกษตรกรแห่งชาติ
- ๓.๑.๔ สภาประชาสังคมชายแดนใต้
- ๓.๑.๕ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย
- ๓.๑.๖ สภายาบาล
- ๓.๑.๗ ครูสภา
- ๓.๑.๘ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- ๓.๑.๙ สหพันธ์แรงงาน
- ๓.๑.๑๐ สภาผู้สูงอายุแห่งชาติ
- ๓.๑.๑๑ แพทยสภา
- ๓.๑.๑๒ สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์
- ๓.๑.๑๓ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ
- ๓.๑.๑๔ สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค

โดยมีรายละเอียดหัวข้อที่ทำการศึกษา เริ่มตั้งแต่ ศึกษาประวัติ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง องค์ประกอบ กลไกการทำงาน การบริหารจัดการ การมีพระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง บทเรียน และข้อเสนอแนะ

๓.๒ วิเคราะห์รูปแบบ กลไกและระบบการจัดการของแต่ละองค์กร

๓.๓ สังเคราะห์เป็นข้อเสนอรูปแบบ กลไก และระบบการจัดการที่เหมาะสม ในนาม “สภาประชาสังคมไทย”

๓.๔ นำร่างกรอบแนวคิดการจัดตั้งกลไก “สภาประชาสังคมไทย” ไปรับฟังความคิดเห็นของเวที องค์กรภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม ๔ ภาค (๔ เวที) แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย

๓.๕ จัดทำรายงานผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดกลไกที่เหมาะสม

สำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีข้อเสนอทางนโยบายและแนวทางการสนับสนุนการจัดตั้งสภาประชาสังคมไทยที่สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาประเทศต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

๔.๑ สภาและสมาคมต้นแบบ ๑๔ องค์กร

๔.๑.๑ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

ในวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๗ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการจัดตั้ง “สภาการค้า” ขึ้น เพื่อให้เป็นสถาบันกลางของนักธุรกิจทุกชาติทุกภาษาที่ประกอบธุรกิจในการนำเข้าสินค้า ส่งสินค้าออก ผู้ประกอบการผลิต การอุตสาหกรรม การธนาคาร การประกันภัย การขนส่ง และการค้าอื่น ๆ

นอกจากนี้ สภาการค้ายังทำหน้าที่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ในการดำเนินการส่งเสริม และจัดระเบียบการค้า ตลอดจนให้ข้อคิดเห็น คำปรึกษา ข้อเท็จจริง และคำแนะนำแก่รัฐบาลในเรื่อง ที่เกี่ยวกับการค้า ประสานงานระหว่างผู้ประกอบการค้ากับทางราชการ ประสานและส่งเสริม ความสามัคคี และระงับข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการค้าด้วยกัน

หลังจากนั้น คณะกรรมการ ได้จัดทำระเบียบข้อบังคับของสภาการค้า และได้จดทะเบียน เป็นสมาคมภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

การจัดตั้งหอการค้า

การจัดตั้งหอการค้ามี ๔ ประเภท คือ

๑. หอการค้าจังหวัด
๒. หอการค้าไทย
๓. หอการค้าต่างประเทศ
๔. สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

สมาชิกของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่เป็นคณะกรรมการเห็นว่าเป็นผู้ที่ ได้ทำประโยชน์หรืออาจทำประโยชน์ให้แก่สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและรับเป็นสมาชิกตามคำเชิญ ของคณะกรรมการแล้ว

๒. สมาชิกสามัญ ได้แก่ หอการค้าไทย ที่ได้จดทะเบียนเป็นหอการค้าตามพระราชบัญญัติ หอการค้า พ.ศ. ๒๕๐๙ และได้แสดงความจำนงสมัครเข้าเป็นสมาชิก

๓. สมาชิกสมทบ ได้แก่ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของหอการค้าไทย หอการค้าต่างประเทศ หอการค้าจังหวัด สมาคมการค้าหรือสหกรณ์ เมื่อได้แสดงความจำนงสมัคร เข้าเป็นสมาชิก และคณะกรรมการได้ลงมติรับเข้าเป็นสมาชิกแล้ว

คณะกรรมการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย มีองค์ประกอบ ๔ ส่วน คือ

- (๑) ประธานกรรมการหอการค้าไทยเป็นประธานโดยตำแหน่ง
- (๒) รองประธานกรรมการ
- (๓) คณะกรรมการที่ประชุมใหญ่สามัญสมาชิก
- (๔) กรรมการซึ่งกระทรวงพาณิชย์

๔.๑.๒ สภาองค์กรชุมชน

สภาองค์กรชุมชนมีต้นแบบมาจากสภาผู้นำชุมชนและเวทีประชาคมชาวบ้าน โดยมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ รองรับเป็นการเฉพาะ

พระราชบัญญัติเงื่อนไขในการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยผู้แทนชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้านซึ่งได้จัดแจ้งการจัดตั้งไว้กับผู้ใหญ่บ้าน และผู้แทนชุมชนอื่นในตำบลซึ่งได้จัดแจ้งการจัดตั้งไว้กับกำนัน ทั้งนี้ โดยการจัดแจ้งการจัดตั้งได้กระทำก่อนวันประชุมอาจประชุมปรึกษากันจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลขึ้นสภาหนึ่งเพื่อปฏิบัติภารกิจตามพระราชบัญญัติ

การได้มาซึ่งผู้แทนชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้าน และการได้มาซึ่งผู้แทนชุมชนอื่นในตำบล ให้เป็นไปตามที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้าน หรือผู้นำชุมชนอื่นในตำบล แล้วแต่กรณี ปรึกษาหารือกัน โดยให้มีผู้แทนชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละสี่คนและผู้แทนชุมชนอื่นในตำบลชุมชนละสองคน

สภาองค์กรชุมชนตำบล ประกอบด้วย

๑. สมาชิกซึ่งเป็นผู้แทนของชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนชุมชนอื่นในตำบล ซึ่งได้รับการคัดเลือกและมีจำนวนตามที่ประชุมกำหนด

๒. สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิมีจำนวนไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก กำหนดจำนวนและคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิการกำหนดจำนวนและการคัดเลือกให้เป็นไปตามผลการปรึกษาหารือของสมาชิก ให้คัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นที่เคารพหรือยอมรับนับถือของชุมชนในตำบลนั้น

สมาชิกและกรรมการ ประกอบด้วย

๑. ผู้นำองค์กรชุมชนเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล

๒. ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนอำเภอและจังหวัด

๓. ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดเป็นสมาชิกสภาองค์กรระดับชาติ

สถานภาพในปัจจุบัน

๑. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการจัดงบประมาณสนับสนุนการประชุมและปฏิบัติงานของสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล (ปี ๒๕๖๒ ได้รับงบประมาณสนับสนุนประมาณ ๓,๐๐๐ บาท/ปี/แห่ง)

๒. เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนมีความประสงค์จะแยกตัวออกจาก พอช. โดยผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีสำนักงานเฉพาะของตน

๔.๑.๓ สภาการเกษตรกรแห่งชาติ

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๔(๘) ประกอบมาตรา ๓๐๓ (๑) ได้บัญญัติให้รัฐจัดทำกฎหมายว่าด้วยสภาเกษตรกรให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา

กฎหมายดังกล่าวนี้มุ่งให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพในการคุ้มครอง รักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับการผลิต และการตลาดเพื่อให้ผลิตผลทางการเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด และมีสภาสำหรับเกษตรกร ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนเสริมสร้างสมานฉันท์ของเกษตรกรทั้งประเทศ ทำให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง และมีการรวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพ

นอกจากนี้ เกษตรกรสามารถจัดทำแผนแม่บทเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาอันแท้จริง รวมทั้งให้เกษตรกรได้รับ การพัฒนา ส่งเสริมให้ได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรรมด้านต่าง ๆ

สภาการเกษตรแห่งชาติ มีสมาชิก จำนวน ๑๐๓ คน สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด ๒๑ คน และมีสำนักงานเกษตรกรจังหวัด จำนวน ๗๗ แห่ง

หน้าที่และอำนาจของสภาการเกษตรแห่งชาติ

๑. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็ง แก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการผลิตการแปรรูปการตลาด และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

๒. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา การทำเกษตรแบบผสมผสาน ระบบวนเกษตร ระบบเกษตรธรรมชาติ ระบบไร่นาสวนผสมระบบเกษตร อินทรีย์และเกษตรกรรมรูปแบบอื่น

๓. ให้คำปรึกษาและขอเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรการพัฒนา เกษตรกรรม รวมทั้งการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔. เสนอแผนแม่บทต่อคณะรัฐมนตรี

๕. เสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานกับภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๖. พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๗. ให้ความเห็นต่อนโยบาย กฎหมายหรือข้อตกลงที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อเกษตรกร

๘. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๔.๑.๔ สภาประชาสังคมชายแดนใต้

สภาประชาสังคมชายแดนใต้เป็นกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมที่มีถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้จัดตั้งขึ้น โดยมี ๓๔ องค์กรได้ร่วมกัน และมีการประกาศจัดตั้งตนเองเป็น “สภาประชาสังคมชายแดนใต้”

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

๑. ขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพแบบมีส่วนร่วมที่ได้รับการตอบรับและนำไปใช้ อย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติ

๒. พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพ ให้มีขีดความสามารถ ในการพัฒนาและขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพแบบมีส่วนร่วมที่ทุกภาคส่วนเป็นเจ้าของนำไปสู่ การสร้างสรรค์สันติภาพที่พึงประสงค์

๓. สร้างสรรค์สภาประชาสังคมชายแดนใต้ให้ได้รับการยอมรับ เชื่อถือจากภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคท้องถิ่นและภาคประชาชน ในการสร้างความรู้ประสบการณ์ในการพัฒนา และขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพแบบมีส่วนร่วม

คณะกรรมการบริหารสภาประชาสังคมชายแดนใต้ แบ่งออกเป็น ๓ ชุด ได้แก่

๑. คณะกรรมการบริหาร จำนวน ๘ คน
๒. คณะกรรมการดำเนินงาน (กรรมการฝ่ายต่าง ๆ) จำนวน ๑๓ คน
๓. คณะกรรมการสภา จำนวน ๒๐ คน

รูปแบบการประชุม

มีการประชุมทุกเดือนหรือเดือนเว้นเดือน

สถานการณ์ในปัจจุบัน

การดำเนินงานยังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยตนเองและได้รับการยอมรับจากหน่วยงานรัฐ มีบทบาทเป็นตัวกลางในกระบวนการสร้างสันติภาพ และสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

๔.๑.๕ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย

ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้มีการจัดการประชุมใหญ่สมาชิกสภาจังหวัดทั่วประเทศ เมื่อวันที่ ๒๖-๒๗ พฤษภาคม ๒๕๓๙ ที่จังหวัดเชียงใหม่ และได้มีการก่อตั้ง “สหพันธ์สมาชิกสภาจังหวัดแห่งประเทศไทย” พร้อมกันนั้นที่ประชุมก็ได้มีมติจากการดำเนินการของสหพันธ์สมาชิกสภาจังหวัดแห่งประเทศไทยอย่างเข้มแข็ง ต้องขยายผลก่อตั้งเป็น “สมาคมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย” เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๓ สมาคมได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย”

วัตถุประสงค์การก่อตั้งสมาคม

๑. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกสมาคม
๒. ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกสมาคม
๓. เป็นศูนย์กลางประสานงานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
๔. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศ ให้พบปะสังสรรค์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๕. ส่งเสริมทางการศึกษา ศิลธรรมจรรยา รวมทั้งร่วมมือกับองค์กรกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์

๖. ปกป้องรักษาเกียรติของมวลสมาชิกและสถาบันองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๗. ส่งเสริมพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและอื่น ๆ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย

๘. ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงามของบ้านเมือง

๙. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

๑๐. ไม่มีการจัดตั้งโต๊ะสนุกเกอร์และบิลเลียด

สมาชิก มี ๓ ประเภท คือ

๑. สมาชิกสามัญ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๒. สมาชิกวิสามัญ ได้แก่

๒.๑ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๒.๒ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๒.๓ ข้าราชการ ข้าราชการครู ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

๓. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคลผู้ทรงเกียรติ หรือทรงคุณวุฒิ หรือผู้มีอุปการคุณแก่สมาคม ซึ่งคณะกรรมการลงมติให้เชิญเข้ามาเป็นสมาชิกของสมาคม

๔.๑.๖ สภาพยาบาล

สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ฉบับแรกขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อที่จะผลักดันให้มีองค์กรวิชาชีพที่ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๒๑ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ขึ้นอีกคณะหนึ่งเพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ต่อจนแล้วเสร็จ และนำเสนอเข้าสู่กระบวนการการออกพระราชบัญญัติตามขั้นตอนนิติบัญญัติ

เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๘ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ ด้วยเหตุผลว่า “เนื่องจากในปัจจุบันการประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันใน สาขาการพยาบาล และการผดุงครรภ์ อยู่ในความควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ ซึ่งมีคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะทำหน้าที่ควบคุมทั้งการประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันในสาขาทันตกรรม เภสัชกรรม การพยาบาล การผดุงครรภ์ กายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ และการประกอบโรคศิลปะแผนโบราณในสาขาเวชกรรม เภสัชกรรม การผดุงครรภ์” ทั้งนี้มีคณะกรรมการสภาการพยาบาล ๑๖ คน

วัตถุประสงค์การจัดตั้ง

๑. ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๒. ส่งเสริมการศึกษา การบริการ การวิจัย และความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๓. ให้คำปรึกษา หรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข

๔. ผดุงความเป็นธรรมและส่งเสริมสวัสดิการให้แก่สมาชิก

๔.๑.๗ ครุสภา

การควบคุมและรักษามาตรฐานการประกอบวิชาชีพครูของไทย มีมานานก่อนวิชาชีพชั้นสูงหลายวิชาชีพในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ มีการอบรมครูเป็นครั้งแรกที่ “วิทยาทานสถาน” ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช ๒๔๘๘ จัดตั้ง “ครุสภา” ขึ้นเป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการ โดยที่ครุสภามีวัตถุประสงค์และความหมายกว้างขวางครอบคลุมกิจการของสามัญจารย์สมาคม จึงมีการรวมงานและทรัพย์สินของสามัญจารย์สมาคมมาเป็นของครุสภา และให้จัดตั้งสโมสรสามัญจารย์ขึ้นใหม่เป็นแผนกหนึ่งของครุสภา

เมื่อเป็นครุสภาตามพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช ๒๔๘๘ มีหลักการสำคัญ ๓ ประการ คือ เป็นสภาที่ปรึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อช่วยฐานะครูและเพื่อให้ครูปกครองครู ซึ่งครุสภาได้ทำหน้าที่โดยสมบูรณ์ตลอดมา

ต่อมาเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อปฏิรูประบบการศึกษาครั้งใหญ่ ครุสภาได้ปรับบทบาทใหม่ โดยมีการตราพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ขึ้น ให้เป็นกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีเหตุผลสำคัญเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของการจัดตั้งครุสภาให้เป็นสภาวิชาชีพครูต่อไป

กฎหมายว่าด้วยสภาครู มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๖ กำหนดให้องค์กรวิชาชีพ ๒ องค์กร คือ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกว่า “ครุสภา” มีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมและรักษามาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

อีกองค์กรหนึ่ง คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกว่า “สกสค.” มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการครุสภา เป็นองค์กรบริหาร มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการภารกิจของครุสภา องค์กรประกอบของคณะกรรมการครุสภา มีจำนวน ๓๙ คน ประกอบด้วย

๑. ประธานกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ
๒. กรรมการโดยตำแหน่ง ๘ คน
๓. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีประสบการณ์สูง ด้านละ ๑ คน รวม ๗ คน

๔. กรรมการจากผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเลือกตั้งกันเอง ๔ คน จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ๓ คน และเอกชน ๑ คน

๕. กรรมการจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งเลือกตั้งจากผู้ดำรงตำแหน่งครู ผู้บริหารทางการศึกษา และมาจากสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา สถานศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามสัดส่วนจำนวน ผู้ประกอบวิชาชีพ ๑๙ คน

๔.๑.๘ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ว่า มาตรา ๔๐ ที่ระบุรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญของพนักงานหรือลูกจ้างเอกชนที่ประกอบกิจการด้านสื่อมวลชน รวมทั้งเจ้าพนักงานของรัฐ โดยไม่ต้องขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพภายใต้การควบคุมของ “องค์กรอิสระตามที่กฎหมายบัญญัติ” นั้น เป็นหลักการที่ดี แต่องค์กรอิสระตามที่กฎหมายบัญญัติดังกล่าว จำเป็นต้องมีหลักประกันในความเป็นอิสระ ภายใต้หลักการควบคุมกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ หรือวิชาชีพสื่อมวลชนอื่นๆ คือจำเป็นต้องมีการพิจารณากันโดยละเอียดรอบคอบในขั้นของการออกกฎหมาย ประกอบตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อไป

ในการประชุมสมาพันธ์ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมมีมติให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ ตัดข้อความว่า องค์กรอิสระตามกฎหมายกำหนดออกจากมาตรา ๔๐ แล้วนำไปบัญญัติไว้ในหมวด ๕ ว่าด้วยหลักการพื้นฐานในการกำหนดนโยบายของรัฐ

ในการประชุมเจ้าของ บรรณาธิการ และผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมมีความเห็นชอบให้ตั้งคณะทำงาน ๗ คน

๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ศ.นศ.ประเวศ วะสี ประธานคณะกรรมการ ร่างธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ระบุหลักการสำคัญของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นไปได้ให้วงการหนังสือพิมพ์ได้ควบคุมดูแลกันเอง ขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้าร่วมในคณะกรรมการสภาหนังสือพิมพ์ ดังกล่าวอีกด้วย

วัตถุประสงค์การจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

๑. ส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ให้มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

๒. ส่งเสริมเสรีภาพ และสนับสนุนสิทธิการรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นของพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓. ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบวิชาชีพและกิจการหนังสือ

องค์ประกอบคณะกรรมการ ประกอบด้วย ๔ ส่วน

๑. เจ้าของหรือผู้บริหารหรือผู้ประกอบการซึ่งเลือกกันเอง ๕ คน

๒. บรรณาธิการหรือตัวแทนผู้มีอำนาจจากกองบรรณาธิการซึ่งเลือกกันเอง ๕ คน

๓. ผู้ปฏิบัติงานหนังสือพิมพ์ซึ่งเลือกโดยสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ๔ คน

๔. ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่าง ๆ ๗ คน

โดยสมาชิกแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. สมาชิกก่อตั้งได้แก่ สมาชิกเป็นผู้บริหาร เจ้าของ หรือบรรณาธิการผู้มีอำนาจเต็มของหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ได้ลงนามในบันทึกเหตุการณ์อารมณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพ เรื่องการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์และยังคงดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์นั้นอยู่ต่อเนื่องตลอดเวลา

๒. สมาชิกสามัญ ได้แก่ องค์กรสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้เป็นสมาชิกตามข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

๔.๑.๙ สหพันธ์แรงงาน

รัฐบาลตราพระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบกรมในกระทรวงมหาดไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งได้จัดตั้งแผนกจัดหางานขึ้นเป็นหน่วยงานสังกัดกองทะเบียน กรมปลัดมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย และได้มีการจัดตั้งกองอาชีพสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี

รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมประชาสงเคราะห์ ในกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๙๕ โดยจัดตั้งแผนกคุ้มครองแรงงานและอุตสาหกรรมสัมพันธ์ กองจัดสรรสัมมาอาชีพสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ รับคำร้องของลูกจ้างกรณีมีปัญหาข้อขัดแย้งและข้อพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๙ เริ่มใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการใหม่ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๙ แบ่งงานกองแรงงานเป็น ๑๖ แผนก มีแผนกอุตสาหกรรมสัมพันธ์ ทำหน้าที่ ระวังข้อร้องทุกข์ ข้อขัดแย้งและข้อพิพาทแรงงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เพิ่มแผนกทะเบียนและสหภาพแรงงาน ทำหน้าที่เกี่ยวกับทะเบียนสหภาพแรงงานและสมาคมนายจ้าง เพิ่มแผนกคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ทำหน้าที่ตุลาการให้กับคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

รัฐบาลตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ จัดตั้งกระทรวงแรงงานประกอบด้วยกรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานประกันสังคม และสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักแรงงานสัมพันธ์เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีโครงสร้างการบริหารงานภายในประกอบด้วย ๖ กลุ่มงาน และ ๑ งาน ได้แก่

๑. กลุ่มงานยุทธศาสตร์แรงงานและข้อขัดแย้ง
๒. กลุ่มงานประนอมข้อพิพาทแรงงานและข้อขัดแย้ง
๓. กลุ่มงานทะเบียนกลาง
๔. กลุ่มงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
๕. กลุ่มงานคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์
๖. กลุ่มงานส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์
๗. งานบริหารทั่วไป

๔.๑.๑๐ สภาผู้สูงอายุแห่งชาติ

สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยได้รับการจดทะเบียนก่อตั้งเป็นองค์กรนิติบุคคลเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ระบุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี จนความทราบถึงพระเนตรพระกรรณของสมเด็จพระบรมราชินีจึงได้ทรงรับไว้ในพระราชอุปถัมภ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๔ ตั้งนั้นชื่อเต็มของสภาสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ตามที่ได้จดทะเบียนไว้ก็คือ สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เรียกสั้น ๆ ว่า สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ตามที่รู้จักทั่วไป

อำนาจหน้าที่คณะกรรมการ

๑. กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุน สถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีทั้งนี้ต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๒. กำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักตาม (๑) ตลอดจนประสานงานติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักดังกล่าว

๓. พิจารณาให้การสนับสนุนและการช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานของภาครัฐ และภาคเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการพัฒนาผู้สูงอายุ

๔. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์และการจัดกองทุน ด้วยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังตามมาตรา ๒๐

๕. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตามมาตรา ๒๐

๖. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุน ตามมาตรา ๒๐

๗. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินกองทุนโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังตามมาตรา ๒๑

๘. กำหนดระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
๙. เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุ
๑๐. เสนอรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
๑๑. พิจารณาเรื่องอื่นใดเกี่ยวกับผู้สูงอายุตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๔.๑.๑๑ แพทยสภา

กฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่เกี่ยวกับการแพทย์ฉบับแรกในประเทศไทยคือ พระราชบัญญัติการแพทย์ พุทธศักราช ๒๔๖๖ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้มีองค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวกับการแพทย์ขึ้น เรียกว่า “สภาการแพทย์” และประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวกับการแพทย์นั้น ตามกฎหมายฉบับนั้นเรียกว่า “การประกอบโรคศิลปะ”

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้มีประกาศใช้ พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยยกเลิก พระราชบัญญัติการแพทย์ พ.ศ. ๒๔๖๖ และตามที่ประกาศใช้ใหม่นี้บัญญัติให้มีองค์การประกอบโรคศิลปะขึ้นใหม่เรียกว่า “คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ” แทนสภาการแพทย์ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติที่ยกเลิกไปจึงเป็นอันว่า “สภาการแพทย์” ได้สิ้นสภาพลงใน พ.ศ. ๒๔๙๗

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. ๒๔๙๗ พร้อม ๆ กันไปด้วย (คือ พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๑) และจากผลของพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ ส่งผลให้

๑. พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมการประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันสาขาเวชกรรมชั้นหนึ่งถูกยกเลิกไป

๒. ผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันสาขาเวชกรรมชั้นหนึ่งกลายเป็นสมาชิกของแพทยสภาโดยมิต้องสมัคร

๓. ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันสาขาเวชกรรมชั้นหนึ่ง กลายเป็นใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

ดังนั้น ผู้ที่เคยขึ้นทะเบียนประกอบโรคศิลปะจากสภาการแพทย์เดิม จะกลายเป็นสมาชิกแพทยสภา และเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ ด้วยเหตุนี้เองจึงกล่าวได้ว่า ต้นกำเนิดของแพทยสภา คือ สภาการแพทย์ใน พ.ศ. ๒๔๖๖

พันธกิจองค์กร

๑. ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม

๒. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการประกอบวิชาชีพเวชกรรมในทางการแพทย์

๓. ส่งเสริมความสามัคคี และผดุงเกียรติของสมาชิก

๔. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษากับประชาชน และองค์กรอื่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการสาธารณสุข

๕. ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาการแพทย์และการสาธารณสุข

๖. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในประเทศไทย

สมาชิกและกรรมการ

๑. คณะกรรมการสภาจากการเลือกตั้ง

๒. คณะกรรมการโดยตำแหน่ง

๔.๑.๑๒ สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ ที่ได้มีการจำกัดสิทธิของทนายความ และเกิดผลกระทบต่อทนายความชั้นสอง รวมไปถึงประชาชนต่าง ๆ ที่มีความต้องการความรู้ความสามารถของทนายความชั้นสอง จึงทำให้เกิดประกายแห่งแนวความคิดในการก่อตั้งสถาบันของทนายความเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพของทนายความเอง เช่นเดียวกับนานาประเทศ

ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ นายมารุต บุณนาค นายกสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้นจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทนายความเพื่อก่อตั้ง “สภานายความ” เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของทนายความการเคลื่อนไหวและต่อสู้ที่เป็นระยะเวลายาวนานต่อเนื่องกัน เป็นระยะเวลายาวนานกว่า ๑๕ ปี จึงได้ประสบความสำเร็จ โดยวันศุกร์ที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ ที่ประชุมวุฒิสภาในคราวประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๒๘ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นต้นมาจนปัจจุบัน

พันธกิจองค์กร

๑. ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ

๒. ควบคุมมรรยาทของทนายความ

๓. ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภานายความ

๔. ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภานายความ

๕. ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

กฎหมาย

สมาชิกและกรรมการ

๑. สมาชิกสภานายความ ได้แก่ ทนายความตามพระราชบัญญัติ

๒. คณะกรรมการสภานายความ ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมหนึ่งคนและผู้แทนนิติบัณฑิตยสภาหนึ่งคน เป็นกรรมการและนายก และกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบสามคน

๔.๑.๑๓ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรเลขานุการให้กับคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.)

สช. เป็นองค์กรของรัฐในรูปแบบใหม่ อยู่ในกำกับนายกรัฐมนตรี โดยมีคณะกรรมการบริหาร (คบ.) ที่แต่งตั้งโดย คสช. ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับการทำงานของ สช. โดยตรง สช. ทำหน้าที่เป็นกลไก ให้ คสช. เพื่อบรรลุภารกิจตาม กฎหมายสุขภาพแห่งชาติ

พันธกิจองค์กร

๑. นโยบายสาธารณะจากกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม บนพื้นฐานทางปัญญา

๒. กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานทางปัญญาที่ดี

๓. ภาควิชาเครือข่ายสุขภาพมีขีดความสามารถในการพัฒนากระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานทางปัญญา

๔. องค์กรความรู้ที่เพียงพอต่อการสนับสนุนกระบวนการนโยบายสาธารณะ แบบมีส่วนร่วม บนพื้นฐานทางปัญญา

สมาชิกและกรรมการ

๑. สมาชิกสมาชิกสุขภาพแห่งชาติประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มภาคีเครือข่าย ๒๓๐-๒๕๐ กลุ่ม จำนวนประมาณ ๑,๐๐๐ คน

๒. คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (๔๑ คน)

รูปแบบการประชุม

๑. เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด ปีละ ๑ ครั้ง

๒. เวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปีละ ๑ ครั้ง

๔.๑.๑๔ สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค

สหพันธ์องค์กรผู้บริโภคระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จัดตั้งโดยสมาคมผู้บริโภคของประเทศต่าง ๆ รวมตัวกันโดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้เข้ามาชักชวนองค์กรเอกชนในประเทศไทยให้มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริโภคขึ้น เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ จนกระทั่งได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการศึกษาปัญหาของผู้บริโภค ชื่อ “คณะกรรมการศึกษาและส่งเสริมผู้บริโภค” ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมา ในภาคเอกชน รวมทั้งได้ประสานงานกับภาครัฐบาล

จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และได้มีการศึกษาหามาตรการถาวรในการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งในหลักทางสาระบัญญัติและการจัดองค์กรของรัฐเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้พิจารณากร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้า และผู้ประกอบธุรกิจโฆษณา เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจราวดูแลและประสานงานการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

รัฐบาลได้นำเสนอต่อรัฐสภาซึ่งมีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้ตราเป็นกฎหมายได้ รัฐบาลจึงได้นำร่างดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูล ซึ่งได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเห็นชอบให้ตราเป็นพระราชบัญญัติได้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๒๒ เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้บัญญัติให้มีองค์กรของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่ด้านการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคให้แก่ประชาชน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สังกัดอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พันธกิจองค์กร

๑. เพื่อเป็นตัวแทนผู้บริโภคในการให้ความเห็นต่อนโยบาย กฎหมาย กฎข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

๒. เพื่อดำเนินงานและส่งเสริมสนับสนุนผู้บริโภคและองค์กรผู้บริโภคในการทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้บริโภค

๓. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการ และองค์กรพันธมิตรระหว่างประเทศในการคุ้มครองผู้บริโภค

๔. เพื่อดำเนินการ หรือร่วมมือกับองค์กรกุศล เพื่อการกุศลและองค์การสาธารณประโยชน์ เพื่อสาธารณประโยชน์

๕. เพื่อส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยความเป็นกลางและไม่ให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือทรัพย์สินแก่นักการเมืองหรือพรรคการเมืองใด

สมาชิกและกรรมการ

คณะกรรมการสมาคมสมาพันธ์ ๑๐ คน

๔.๒ วิเคราะห์เปรียบเทียบ

๔.๒.๑ ด้านสถานภาพขององค์กร

จากกรณีศึกษาขององค์กรสภาและสมาคมทั้ง ๑๔ องค์กร พบว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยมีกฎหมายเฉพาะรองรับจำนวน ๙ องค์กร ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาองค์กรชุมชน สภาเกษตรกรแห่งชาติ สภาการพยาบาล ครุสภา แพทยสภา สภานายความ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ และสภาสมาคมผู้สูงอายุแห่งชาติ

ส่วนที่เหลือ ๕ องค์กร เป็นการจัดตั้งรวมตัวกันขึ้นมาเอง เป็นการใช้สิทธิภายใต้กฎหมายทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ได้แก่ สภาประชาสังคมชายแดนใต้ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค และสมาพันธ์แรงงาน

๔.๒.๒ ด้านความเป็นนิติบุคคล และการสนับสนุนจากรัฐ

ในกลุ่มองค์กรสภาหรือสมาคมประเภทที่จัดตั้งขึ้นมา โดยมีกฎหมายเฉพาะรองรับ นอกจากจะมีสถานะเป็นองค์กรนิติบุคคลด้วยตนเองแล้ว ยังมักจะได้รับ การสนับสนุนในด้านนโยบาย การบริหารจัดการและงบประมาณดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีความมั่นคง

ส่วนองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเองซึ่งส่วนใหญ่เป็นองค์กรภาคประชาสังคมนั้นมักจะไม่ได้รับการสนับสนุนใด ๆ จากภาครัฐเลย นอกจากนั้นยังมีความเสี่ยงที่จะถูกมองด้วยทัศนคติเชิงลบว่าเป็นคู่แข่งกับภาครัฐหรือเป็นองค์กรที่ต้องการเข้ามาตรวจสอบการทำงาน จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกัน นับเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการทำงานแบบ “พันธมิตรร่วมพัฒนา” หรือสิ่งที่คนบางกลุ่มเรียกว่า “ประชา - รัฐ”

๔.๒.๓ ด้านลักษณะเฉพาะขององค์กร

องค์กรสภาหรือสมาคมที่มีลักษณะกึ่งหรือคาบเกี่ยวกับภาครัฐและภาคเอกชนแบบ “พันทาง” หรือ “พันธุ์ผสม” (Hybrid) เช่น สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาพันธ์แรงงาน สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย มักจะมีระบบการสนับสนุนทางการเงินที่มั่นคงสำหรับการดำเนินการตามภารกิจ

ส่วนองค์กรสภาหรือสมาคมที่มีลักษณะเป็นภาคประชาสังคมแบบ “พันธุ์แท้” (Pure Line) เช่น ตั้งสภาประชาสังคมชายแดนใต้ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค ซึ่งมักจะทำงานแบบอิสระและโดดเดี่ยว รวมทั้งมีภาระต้องพึ่งตนเองในด้านการเงิน และการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก ทำให้องค์กรมีศักยภาพที่ค่อนข้างจำกัด

๔.๒.๔ ด้านการทำงานแบบ “ความร่วมมือ”

ในกรณีที่หน่วยงานภาครัฐในระดับชาติหรือรัฐบาลมีความประสงค์จะสรรหาตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมเข้าร่วมเป็นกรรมการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามหลักการ “Collaboration” องค์กรสภาหรือสมาคมที่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ หรือเป็นองค์กรประชาสังคมแบบ “พันทาง” (Hybrid) มักจะได้รับโอกาสก่อนพวกองค์กรภาคประชาสังคมแบบ “พันธุ์แท้” (Pure Line) มักจะถูกถล่มหรือบดทับ

สาเหตุในด้านหนึ่งเป็นเพราะองค์กรพันทางและองค์กรที่มีกฎหมายเฉพาะมักเป็นที่รู้จักคุ้นเคยหรือมีชื่อเสียงเป็นที่จดจำ มีสถานที่หรือบุคลากรที่สามารถติดต่อประสานงานได้ง่าย อีกด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะราชการและสังคมยังมีอคติในเชิงลบ หรือความไม่เชื่อถือไว้วางใจที่มีต่อองค์กรพันธุ์แท้

๔.๒.๕ ด้านความเป็นตัวแทนขององค์กรภาคี

ในกรณีหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดหรือหน่วยงานระดับพื้นที่ประสงค์จะสรรหาตัวแทนภาคประชาสังคม เข้าไปร่วมเป็นกรรมการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาแบบ Collaboration ก็จะมีถึงหน่วยงานสาขาขององค์กรสภาหรือสมาคมที่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ และองค์กรภาคประชาสังคมแบบ “พันทาง” เช่นกัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะองค์กรประชาสังคมแบบ “พันธุ์แท้” มักไม่แข็งแรงจึงไม่มีกลไก สาขาที่เป็นตัวแทนอยู่ในระดับจังหวัดหรือพื้นที่อย่างครอบคลุมทั่วถึง

หน้าว่าง

ตารางสรุปเปรียบเทียบระหว่างองค์กรสภาและสมาคมที่ทำการศึกษาในประเด็นร่วมกันที่น่าสนใจ

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
<p>๑. สภาหอการค้า แห่งประเทศไทย</p>	<p>- มติ ครม. วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๙๗ จัดตั้ง “สภาการค้า” - จัดทะเบียน เป็นสมาคม เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๙๘ - มีพระราชบัญญัติ หอการค้า (๒๕๐๙) - มีพระราชบัญญัติ สมาคมการค้า (๒๕๐๙)</p>	<p>เพื่อให้เป็นสถาบันกลางของนักธุรกิจ ทุกชาติทุกภาษาที่ประกอบธุรกิจ ในการนำสินค้าเข้า ส่งสินค้าออก ผู้ประกอบการผลิต การอุตสาหกรรม การธนาคาร การประกันภัย การขนส่ง และการค้าอื่น ๆ นอกจากนี้ สภาการค้ายังทำหน้าที่ ให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ในการ ดำเนินการส่งเสริมและจัดระเบียบ การค้า ตลอดจนให้ข้อคิดเห็น คำปรึกษา ข้อเท็จจริง และคำแนะนำ แก่รัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับการค้า/ ประสานงานระหว่างผู้ประกอบการค้า กับทางราชการ/ประสานและส่งเสริม ความสามัคคี และระงับข้อพิพาท ระหว่างผู้ประกอบการค้าด้วยกัน</p>	<p>- สมาชิก กิตติมศักดิ์ สมาชิก สามัญ สมาชิก สมทบ - คณะกรรมการ สภาหอการค้า แห่งประเทศไทย มีองค์ประกอบ ๔ ส่วน ประธาน รองประธาน กรรมการและ ผู้แทนกระทรวง พาณิชย์ จำนวน ๖๗ คน</p>	<p>- ประชุมสามัญประจำปี - ประชุมวิสามัญ - ประชุมคณะกรรมการ</p>	<p>- สภาหอการค้า ๔ ประเภท ๑) หอการค้าจังหวัด ๒) หอการค้าไทย ๓) หอการค้า ต่างประเทศ ๔) สภาหอการค้า แห่งประเทศไทย - มีระบบงบประมาณ สนับสนุนจากองค์กรสมาชิก</p>

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
๒. สภาองค์กรชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นแบบมาจากสภาผู้นำชุมชนและเวทีปราชญ์ชาวบ้าน - พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ 	<ul style="list-style-type: none"> - อนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น - ร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น /รัฐ ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ - จัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันเอง เพื่อเสนอแนะการพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำองค์กรชุมชนเป็นสมาชิก องค์กรชุมชน ตำบล - ประธาน สภาองค์กรชุมชน ตำบลเป็นสมาชิก สภาองค์กรชุมชน อำเภอ/จังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - สภาองค์กรชุมชนตำบล ประชุมทุก ๑ - ๒ เดือน - สภาองค์กรชุมชน อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ ประชุมปีละ ๑ ครั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) จัดงบประมาณสนับสนุนการประชุมและปฏิบัติงานของสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล (๓,๐๐๐ บาท/ปี) - เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน ประสงค์จะแยกตัวออกจากพอช. โดยผลักดันให้มีกฎหมายเฉพาะของตน
๓. สภาเกษตรกรแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ - พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ ในการคุ้มครอง รักษาผลประโยชน์ เกี่ยวกับการผลิต และการตลาด เพื่อให้ผลิตผลทางการเกษตร ได้รับผลตอบแทนสูงสุด และมีสภาสำหรับเกษตรกร ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนเสริมสร้างสมานฉันท์ ของเกษตรกรทั้งประเทศ ทำให้เกษตรกร มีความเข้มแข็ง และมีการรวมตัวกัน อย่างเป็นเอกภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> -สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ - สำนักงานระดับชาติ ๑ แห่ง (สกช.) - สำนักงานจังหวัด ๗๗ แห่ง (สกจ.) - สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด มีจำนวน ๒๑ คน 		<ul style="list-style-type: none"> - มีกิจกรรมการประชุมสภา ระดับต่าง ๆ และกิจกรรม การดำเนินงานของสำนักงานอย่างต่อเนื่อง - มีตัวแทนเข้าไปเป็น กรรมการในกลไกระดับชาติและจังหวัด - ได้รับจัดสรรงบประมาณประจำปีจากรัฐบาล

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
		<ul style="list-style-type: none"> - สร้างเครือข่ายเกษตรกร นอกจากนี้เกษตรกรสามารถจัดทำแผนแม่บทเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาอันแท้จริงรวมทั้งให้เกษตรกรได้รับการพัฒนา ส่งเสริมให้ได้รับความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรรมด้านต่าง ๆ 			
<p>๔. สภาประชาสังคมชายแดนใต้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓๔ องค์กรรวมตัวกันประกาศการจัดตั้งตนเองเป็น “สภาประชาสังคมชายแดนใต้” ในปี ๒๕๕๓ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพแบบมีส่วนร่วม - พัฒนาศักยภาพกลุ่มองค์กรที่ขับเคลื่อนสันติภาพ - สร้างความยอมรับเชื่อถือจากภาครัฐ ภาควิชาการ ชุมชนท้องถิ่นและประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกสภาประกอบด้วยตัวแทนองค์กรภาคีที่เป็นสมาชิก ๑ คน/องค์กร - คณะกรรมการสภา จำนวน ๒๐ คน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีประชุมทุกเดือนหรือเดือนเว้นเดือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ยังคงดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยตนเองและได้รับการยอมรับจากหน่วยงานรัฐ มีบทบาทเป็นตัวกลางในกระบวนการสร้างสันติภาพสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ - ในระยะเริ่มต้น ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา โดยโครงการความร่วมมือกับธนาคารโลก แต่ปัจจุบัน

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
					ต้องจัดหางบประมาณมาดำเนินงานกันเอง โดยมีได้รับงบประมาณมาดำเนินงานกันเอง โดยมีได้รับงบประมาณจากภาครัฐหรือแหล่งทุนใด เป็นกิจจะลักษณะ
๕. สภา การพยาบาล	- สมาคมพยาบาล แห่งประเทศไทย (๒๕๑๔) - พระราชบัญญัติ วิชาชีพการพยาบาล และผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ - จัดตั้งสภา การพยาบาลภายใต้ กฎหมายนี้	- ควบคุมความประพฤติผู้ประกอบ วิชาชีพการพยาบาลการผดุงครรภ์ - ศึกษาวิจัยและการศึกษา - เสนอแนะรัฐบาล - ผดุงความเป็นธรรมและสวัสดิการ สมาชิก	- ผู้ประกอบ วิชาชีพทุกคน เป็นสมาชิก - คณะกรรมการ สภาการพยาบาล ๑๖ คน		- มีการดำเนินงานและ การประชุมตามปกติ - ได้รับงบประมาณประจำปี จากรัฐบาล
๖. ครูสภา	- พระราชบัญญัติครู พ.ศ. ๒๔๘๘ - พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒	- เป็นสภาที่ปรึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ - ช่วยฐานะครู - ครูปกครองครู	- ผู้ประกอบ วิชาชีพครู - คณะกรรมการ ครูสภา		- มีการดำเนินการกิจและ การประชุมตามปกติ - ได้รับงบประมาณประจำปี จากรัฐบาล

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
			- สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา		
๗. สภา การหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ	- สมาพันธ์ สภาหนังสือพิมพ์ แห่งประเทศไทย จัดทำ “ธรรมนูญ สภาการหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ” (๒๕๔๐)	- ส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ให้มีความรับผิดชอบ หลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ - ส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็น - ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบ วิชาชีพ	- คณะกรรมการ สภา มาจาก ๔ ส่วน ๒๑ คน ๑. เจ้าของ/ ผู้บริหารกิจการ (๕ คน) ๒. บรรณาธิการ (๕ คน) ๓. ผู้ปฏิบัติงาน (๔ คน) ๔. ผู้ทรงคุณวุฒิ (๗ คน)		- มีการดำเนินการกิจและ การประชุมตามปกติ - จัดหางบประมาณ ดำเนินการกันเองโดยไม่ได้ รับการสนับสนุนงบประมาณ จากรัฐบาลหรือแหล่งทุนใด ที่เป็นกิจจะลักษณะ
๘. แพทยสภา	- พระราชบัญญัติ วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ คณะกรรมการแพทย์ ระดับบริหารเป็นผู้ให้ กำเนิดแพทยสภา	- ควบคุมการประพฤติของผู้ประกอบ วิชาชีพเวชกรรม - ส่งเสริมความสามัคคี - ให้คำปรึกษาเสนอแนะต่อรัฐบาล	- กรรมการ จากการเลือกตั้ง - กรรมการ โดยการแต่งตั้ง		- มีการดำเนินการกิจ และการประชุมตามปกติ - ได้รับงบประมาณประจำปี จากรัฐบาล

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
	<p>ขึ้นใหม่แทนสภา การแพทย์เดิม</p>				
<p>๙. สภานายความ ในพระบรม ราชูปถัมภ์</p>	<p>- ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ นายกรม ทนายความแห่ง ประเทศไทยเสนอร่าง พระราชบัญญัติ ก่อตั้งสภานายความ - พ.ศ. ๒๕๒๘ ออกเป็น พระราชบัญญัติ ทนายความ</p>	<p>- การศึกษาและการประกอบวิชาชีพ ทนายความ - ควบคุมมารยาททนายความ - สามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก - ส่งเสริมและจัดสวัสดิการ</p>	<p>- ผู้ประกอบ วิชาชีพทนายความ เป็นสมาชิก - คณะกรรมการ สภานายความ ๑. ผู้แทน กระทรวง เนติบัณฑิตยสภา (๒ คน) ๒. กรรมการ ที่สมาชิกเลือก (๒๓ คน)</p>		<p>- มีการดำเนินการกิจ และการประชุมตามปกติ. - ได้รับงบประมาณประจำปี จากรัฐบาล</p>
<p>๑๐. สมาคม องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด แห่งประเทศไทย</p>	<p>- ก่อตั้งเป็น “สมาพันธ์สมาชิก สภาจังหวัด แห่งประเทศไทย” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ - ก่อตั้ง “สมาคม</p>	<p>- ส่งเสริมความร่วมมือสมาชิก - ศูนย์กลางประสานงานเพื่อพัฒนา องค์การบริหารส่วนจังหวัด - ส่งเสริมการศึกษาศิษย์ธรรมจรรยา - ปกป้องวิทยาเกียรติมวลสมาชิกและ สถาบัน</p>			<p>- มีการดำเนินการกิจและ การประชุมตามปกติ - มีระบบงบประมาณ สนับสนุนจากองค์กรสมาชิก</p>

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
	สภาองค์กรปกครองส่วนจังหวัด แห่งประเทศไทย” พ.ศ. ๒๕๔๒ - เปลี่ยนชื่อเป็น “สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แห่งประเทศไทย” พ.ศ. ๒๕๔๓				
๑. สมาคมสหพันธ์ องค์กรผู้บริโภค	- พระราชบัญญัติ ค้ຸมครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ - คณะกรรมการ ค้ຸมครองผู้บริโภค/ สำนักงานค้ຸมครอง ผู้บริโภค	- เป็นตัวแทนผู้บริโภค - ส่งเสริมสนับสนุนผู้บริโภคและองค์กร ผู้บริโภค - ร่วมมือกับทางราชการ	- คณะกรรมการ สมาคมสหพันธ์ ๑๐ คน		- มีการดำเนินการกิจและ การประชุมตามปกติ - มีระบบจัดหางบประมาณ ดำเนินการกันเองโดยมิได้รับ การสนับสนุนจากภาครัฐ
๑๒. สมาพันธ์ แรงงาน	- พระราชบัญญัติ แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕				- มีการดำเนินการกิจและ การประชุมตามปกติ - มีระบบงบประมาณ สนับสนุนจากองค์กรสมาชิก

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติ พนักงานรัฐวิสาหกิจ สัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ - พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๕ จัดตั้ง กระทรวงแรงงาน 				
๑๓. สมัชชาสุขภาพ แห่งชาติ	- พระราชบัญญัติ สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐	- ส่งเสริมกระบวนการนโยบาย สาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม	- สมาชิกสมัชชา สุขภาพแห่งชาติ ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มภาคี เครือข่าย ๒๓๐ - ๒๕๐ กลุ่ม จำนวนประมาณ ๑,๐๐๐ คน - คณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติ (๔๑ คน)	- เวทีสมัชชาสุขภาพ จังหวัดปีละ ๑ ครั้ง/ จังหวัด - เวทีสมัชชาสุขภาพ แห่งชาติ ปีละ ๑ ครั้ง	- มีการดำเนินการกิจและ การประชุมตามปกติ - ได้รับงบประมาณประจำปี จากรัฐบาล
๑๔. สภาสมาคม ผู้สูงอายุแห่งชาติ	- สภาผู้สูงอายุ แห่งชาติจัดตั้งเป็น	- ส่งเสริมคุ้มครองสถานภาพผู้สูงอายุ - ส่งเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุ	- ชมรมผู้สูงอายุ	- ประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง	- มีการดำเนินการกิจและ การประชุมตามปกติ

องค์กรที่ศึกษา	กำเนิด/พัฒนาการ	พันธกิจองค์กร	สมาชิก/ กรรมการ	รูปแบบ การประชุม	สถานภาพในปัจจุบัน
	นิติบุคคล (ปี ๒๕๓๒) - ตั้งเป็นสมาคม สภาผู้สูงอายุ แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ปี ๒๕๓๔) - คนทั่วไปรู้จักในนาม “สภาผู้สูงอายุ แห่งประเทศไทย”		มีสมาชิก ๒ ประเภท ๑. สมาชิก สามัญ ๒. สมาชิก วิสามัญ		- ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคง ของมนุษย์

หน้าว่าง

บทที่ ๕ สังเคราะห์ สรุป ข้อเสนอแนะ

๕.๑ กลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ: สภาประชาสังคมไทย

ในกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความหมายของสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมาย SDGs 17 คาดหวังว่าภาคประชาสังคมและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุก ๆ เรื่อง

ประเทศไทยในปัจจุบัน ยังมีข้อจำกัดในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับภาครัฐ ทำงานร่วมกับภาคธุรกิจเอกชน

เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรในภาคธุรกิจ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคาร สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตลอดจนเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรสมาชิก หรือสมาคมองค์กรที่มีการจัดตั้งโดยมีกฎหมายเฉพาะรองรับหรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นภาคประชาสังคม แบบ “พันทาง” (Hybrid) ทั้งหลายจะยิ่งเห็นชัดเจนว่า นับวันองค์กรภาคประชาสังคมในส่วนที่เป็น “พันธุ์แท้” (Pure Line) จะยิ่งถูกกันออกไปทำให้เกิดช่องว่างได้จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม SDGs เป้าหมายที่ ๑๗ จึงยิ่งห่างออกไป

ในสภาพความเป็นจริงนั้น องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยมีความแตกต่างหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ เป้าหมายภารกิจแนวคิดทฤษฎี อุดมการณ์ความเชื่อ ตลอดจนแนวทางการทำงาน ฯลฯ นอกจากนี้ ในอีกด้านหนึ่งยังขาดการจัดตั้งองค์กรหรือกลไกที่จะสนับสนุนและบริหารจัดการให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดดังกล่าว การจัดตั้งและพัฒนา “สภาประชาสังคมไทย” จึงเป็นรูปแบบและกลไกที่เหมาะสมกับภารกิจและสถานการณ์ สำหรับเป็นพื้นที่กลางและเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น องค์กรชุมชนฐานราก (CBO) องค์กรพัฒนาเอกชนอิสระ (NGOs) องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรสมาคมขององค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ “สภาประชาสังคมไทย” จึงเป็นสถาบันที่เป็นตัวกลางและเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงาน และประสานความร่วมมือระหว่างกันในระดับต่าง ๆ ทั้งกับภาครัฐและกับภาคธุรกิจต่อไป

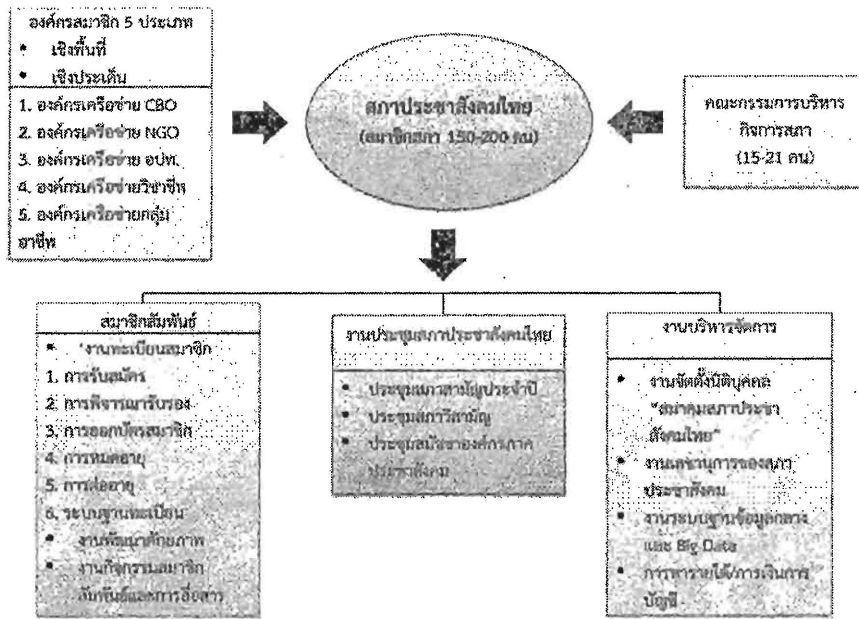
๕.๒ แนวทางการออกแบบสภาประชาสังคมไทย

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างองค์กรสภาและสมาคมที่เป็นต้นแบบกรณีศึกษาทั้ง ๑๔ องค์กร เมื่อประกอบเข้ากับลักษณะธรรมชาติ และคุณสมบัติเฉพาะขององค์กรภาคประชาสังคม (CSO) ในประเทศไทยในปัจจุบัน คณะทำงานวิจัยเสนอให้ดึงเอาจุดเด่นจากองค์กรต้นแบบที่หลากหลายเพื่อนำมาพิจารณาออกแบบใหม่ (Re - design) สำหรับสภาประชาสังคมไทย ประกอบด้วย

- (๑) “ความเป็นอิสระ” จากจุดเด่นของสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- (๒) “พันธมิตรการพัฒนา” จากจุดเด่นของสภาประชาสังคมชายแดนใต้
- (๓) “การเป็นนิติบุคคล” จากจุดเด่นของสมาคม อบจ.แห่งประเทศไทย
- (๔) “การเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ” จากจุดเด่นของสภาองค์กรชุมชน

- (๕) “กระบวนการทางปัญญา” จากจุดเด่นของสมาชิกสภาแห่งชาติ
- (๖) “พึ่งตนเองได้” จากจุดเด่นของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

๕.๓ กรอบแนวคิดสภาประชาสังคมไทย

๕.๓.๑ สภาประชาสังคมไทย

ชื่อภาษาไทย สภาประชาสังคมไทย (สปสท.)
 ชื่อภาษาอังกฤษ Civil Society Council of Thailand
 ชื่อย่อ (CSCT)

๕.๓.๒ วัตถุประสงค์

สภาประชาสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ *สร้างสรรค์สถาบันที่สามารถเป็นตัวกลางและเป็นกลไกเชื่อมโยงสานพลังองค์กรภาคประชาสังคมที่หลากหลายให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศไทยและสังคมไทยอย่างยั่งยืน*

๕.๓.๓ ภารกิจ

๕.๓.๓.๑ งานประชุมสภาประชาสังคมไทย โดยจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี การประชุมวิสามัญตามความจำเป็นของสถานการณ์และการประชุมสมัชชาขององค์กรภาคประชาสังคมตามมติของสภาประชาสังคมไทย

๕.๓.๓.๒ งานสมาชิกสัมพันธ์ โดยดำเนินการจัดทำระเบียบข้อบังคับ กำหนดประเภทและคุณสมบัติของสมาชิกสภาประชาสังคมไทย การรับสมัคร การพิจารณารับรองสถานะ การออกบัตรสมาชิก การต่ออายุสมาชิกและจัดทำระบบฐานข้อมูลทะเบียนสมาชิกรวมทั้งงานพัฒนาศักยภาพองค์กรเครือข่ายสมาชิกและการสื่อสารติดต่อ

๕.๓.๓.๓ งานบริหารจัดการ โดยจัดเป็นนิติบุคคลสมาคมสภาประชาสังคม เพื่อเป็นกลไกสำนักงานเลขานุการของสภาประชาสังคมเป็นนิติบุคคล รวมทั้งดูแลงานระบบฐานข้อมูลกลาง และ Big Data การจัดการรายได้และงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน การเงิน - บัญชี และกิจกรรมสมาชิกสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร

๕.๓.๔ สมาชิกสภาประชาสังคมไทย

สภาประชาสังคมไทยเป็นกลไกกลางของภาคีเครือข่าย องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทย สมาชิกสภาประชาสังคมไทยจึงมีเฉพาะประเภทองค์กรและเป็นองค์กรในเชิงเครือข่ายเท่านั้น

องค์กรเครือข่ายที่เป็นสมาชิกของสภาประชาสังคมไทยมีคุณสมบัติดังนี้

๕.๓.๔.๑ องค์กรเครือข่ายในเชิงประเด็นหรือเชิงพื้นที่ อาจจะมีสถานะความเป็นนิติบุคคล หรือมีกฎหมายรองรับเป็นการเฉพาะหรือไม่ก็ได้

๕.๓.๔.๒ องค์กรเครือข่ายที่เป็นสมาชิกสภาประชาสังคมไทย แบ่งเป็น ๕ ประเภท/กลุ่ม ประกอบด้วย

๕.๓.๔.๒ (๑) เครือข่ายองค์กรชุมชนฐานราก (Community Based Organizations: CBO)

๕.๓.๔.๒ (๒) เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน (Non Government Organizations: NGO)

๕.๓.๔.๒ (๓) เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administration Organizations: LAO)

๕.๓.๔.๒ (๔) เครือข่ายองค์กรวิชาชีพ (Professional Organizations)

๕.๓.๔.๒ (๕) เครือข่ายกลุ่มอาชีพ (Occupational and livelihood Organization)

๕.๓.๔.๓ สภาประชาสังคมไทย ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท ได้แก่

๕.๓.๔.๓ (๑) สมาชิกก่อตั้ง หมายถึง องค์กรภาคประชาสังคมที่ร่วมลงนามประกาศเจตนารมณ์การจัดตั้งสภาประชาสังคมไทย

๕.๓.๔.๓ (๒) สมาชิกสามัญ หมายถึง องค์กรภาคประชาสังคมที่สมัครเข้ามาใหม่ และได้ผ่านกระบวนการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการแล้ว

๕.๓.๕ คณะกรรมการบริหารกิจการสภา

๕.๓.๕.๑ คณะกรรมการบริหารกิจการสภา เป็นกลไกที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมสามัญประจำปี เพื่อให้ทำหน้าที่กำกับดูแลสำนักงานเลขานุการสภา และกิจการด้านต่างๆ ของสภา ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมสภา จำนวนไม่เกิน ๒๑ คน

๕.๓.๕.๒ ให้คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๒ ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือกตั้ง คณะกรรมการจะออกจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อถึงคราวออกตามวาระ หรือออกจากตำแหน่งเป็นรายบุคคลเมื่อที่ประชุมใหญ่สามัญสมาชิกลงมติให้ออก เพราะมีการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคง หรือต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยมีมติข้อนี้ต้องมีคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกสามัญที่เข้าร่วมประชุม

๕.๓.๖ อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ วางนโยบายและดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์และข้อบังคับ รวมทั้งให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

๕.๓.๖.๑ ออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง และข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชี การเงิน การพัสดุ ยานพาหนะ สถานที่ และการอื่นๆ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๕.๓.๖.๒ ออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานคณะกรรมการสาขา คณะกรรมการเฉพาะกิจ และอนุกรรมการ

๕.๓.๖.๓ ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับพนักงาน พนักงานสัมพันธ์ การบรรจุแต่งตั้งและ ถอดถอน วินัยและการลงโทษพนักงาน อัตราเงินเดือนและเงินอื่น ๆ รวมตลอดถึงการสงเคราะห์และสวัสดิการ การส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาพนักงาน

๕.๓.๖.๔ พิจารณาและดำเนินการตามข้อเสนอของสมาชิกเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้วัตถุประสงค์และข้อบังคับ

๕.๓.๖.๕ ปฏิบัติการอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

๕.๓.๗ การประชุมสภาประชาสังคมไทย

๕.๓.๗.๑ การประชุมสามัญ เป็นการประชุมใหญ่ประจำปีของผู้แทนองค์กรสมาชิกสภาซึ่งองค์ประชุมประกอบด้วยผู้แทนองค์กรสมาชิกตามจำนวนที่เข้าร่วมประชุมจริงแต่ไม่เกิน ๑ คนต่อ ๑ องค์กรระเบียบวาระและระยะเวลาในการประชุมเป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารกิจการสภาเป็นผู้กำหนดซึ่งสมาชิกสามารถเสนอประเด็นหรือวาระเพื่อทราบหรือเพื่อพิจารณาได้โดยผ่านคณะกรรมการบริหารกิจการสภา

๕.๓.๗.๒ การประชุมวิสามัญ เป็นการประชุมสภาประชาสังคมไทยตามความจำเป็นของสถานการณ์บ้านเมืองและสถานการณ์งานพัฒนา ซึ่งคณะกรรมการบริหารกิจการสภาหรือสมาชิกอย่างน้อย ๑๐ องค์กร สามารถเข้าชื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกิจการสภาเพื่อจะมีการเรียกประชุมวิสามัญได้

๕.๓.๗.๓ การประชุมสมัชชาขององค์กรภาคประชาสังคม เป็นการประชุมใหญ่ขององค์กรภาคประชาสังคมทั่วประเทศ ทั้งที่เป็นสมาชิกสภาประชาสังคมไทยและองค์กรภายนอกที่มีความสนใจ ทั้งนี้การจัดประชุมสมัชชาขององค์กรภาคประชาสังคมต้องผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาประชาสังคมไทย

๕.๓.๘ สำนักงานเลขานุการสภาประชาสังคมไทย

เพื่อให้มีหน่วยงานเลขานุการสำหรับสภาประชาสังคมไทยที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมั่นคง ให้จัดตั้งเป็นนิติบุคคลในนามสมาคมสภาประชาสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการนี้ และมีคณะกรรมการบริหารกิจการสภาเป็นคณะกรรมการสมาคมอีกสถานะหนึ่งด้วย

๕.๓.๙ การรับเงินสนับสนุน

๕.๓.๙.๑ ค่าสมาชิก

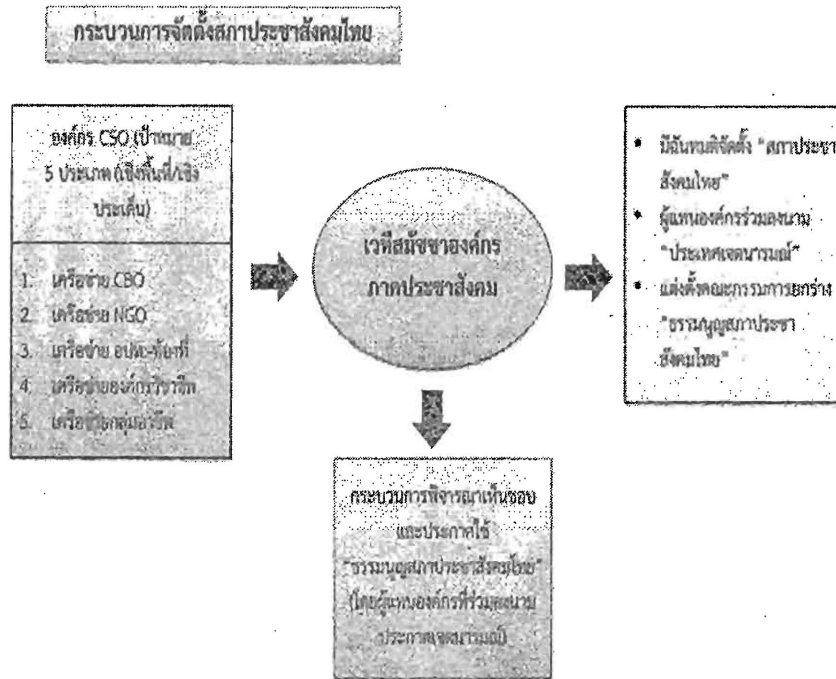
๕.๓.๙.๒ เงินอุดหนุน

๕.๓.๙.๓ เงินช่วยเหลือ

๕.๓.๙.๔ เงินบริโภครวม

๕.๓.๙.๕ ดอกผลและรายได้อื่น ๆ

๕.๔ กระบวนการจัดตั้งและสถาปนาสภาประชาสังคมไทย

๕.๔.๑ เชิญชวนผู้นำ หรือผู้แทนเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมทั้ง ๕ ประเภท ทุกจังหวัดและทุกเครือข่ายเชิงประเด็นเข้าร่วมการพิจารณาจัดตั้งสภาประชาสังคมไทยในงานเวทีสมัชชาองค์กรภาคประชาสังคม

๕.๔.๒ อาศัยฐานจากมติของสมัชชาองค์กรภาคประชาสังคมที่มีตัวแทนจากเครือข่ายทั่วประเทศที่ให้สถาปนาสภาประชาสังคมไทย เป็นสถาบันกลางขององค์กรภาคประชาสังคมทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัดและเครือข่ายเชิงประเด็น จัดให้มีการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันและมีชื่อลงนามความร่วมมือ

๕.๔.๓ จัดให้มีคณะกรรมการยกร่างและกระบวนการพิจารณารับรองธรรมนูญสภาประชาสังคมไทยรวมทั้งประกาศใช้เป็นกติกาในการทำงานร่วมกัน

๕.๔.๔ จัดทะเบียนจัดตั้งสมาคมสภาประชาสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนกิจการของสภาประชาสังคมไทยโดยตรง

๕.๕ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๕.๑ ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

๕.๕.๑.๑ สภาประชาสังคมไทยเป็นกลไกและพื้นที่กลางขององค์กรภาคประชาสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากความพยายามในการรวมตัวกันและจัดตั้งตนเองขึ้นมาในลักษณะ "Self Organizing" เพื่อทำหน้าที่เป็นพื้นที่ประสานงานกลาง และเป็นสถาบันตัวแทนของภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมที่หลากหลายจากทุกประเด็นงานและพื้นที่ทุกจังหวัดของประเทศ

รัฐบาลต้องเห็นคุณค่าและมีนโยบายสนับสนุนบทบาทของกลไกลักษณะเช่นนี้ในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศและชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง SDG 17 แห่งสหประชาชาติ (Partnership for the Goals)

๕.๕.๑.๒ ด้วยลักษณะที่สภาประชาสังคมไทย เป็นองค์กรที่เกิดจากการจัดตั้งกันขึ้นมาเองขององค์กรเครือข่ายภาคประชาสังคมที่หลากหลาย ด้านหนึ่งย่อมมีความเป็นอิสระในด้านจุดยืน ความคิดเห็นและการแสดงออก ซึ่งจะแตกต่างไปจากองค์กรภาคประชาสังคมที่ถูกจัดตั้งโดยรัฐ หรือโดยกฎหมายเฉพาะ

ภาครัฐจึงไม่อาจคาดหวังในการสั่งการโดยใช้อำนาจกับพวกเขาได้ หากต้องใช้วิธีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และโน้มน้าวใจซึ่งกันและกันด้วยท่าทีของความเป็นประชาธิปไตย (Deliberative Democracy)

ส่วนอีกด้านหนึ่งนั้น ด้วยความเป็นสถาบันที่มีความเป็นอิสระของพวกเขาเหล่านี้ ลองเปิดโอกาสให้กับกลุ่มองค์กรที่มีความเห็นต่างจากภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมพัฒนาอย่างกว้างขวางมากขึ้น แทนที่จะจำกัดวงอยู่เฉพาะในกลุ่มขององค์กรภาคประชาสังคมที่รัฐจัดตั้งหรือองค์กรภาคประชาสังคมแบบ “พันทาง” (Hybrid) เท่านั้น

รัฐบาลต้องมีวิสัยทัศน์และมุมมองที่กว้างออกไป และจัดให้มีระบบส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการทำงานขององค์กรตัวแทนของภาคประชาสังคมเช่นนี้เป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง ทั้งในด้านนโยบาย กลไก และทรัพยากร

๕.๕.๑.๓ อุปสรรคในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานสาธารณะขององค์กรภาคประชาชนและองค์กรภาคประชาสังคมประการหนึ่งคือ ระบบระเบียบของทางราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบงบประมาณในระบบปกติของทางราชการนั้นไม่มีความยืดหยุ่นพอสำหรับการทำงานกับภาคประชาชน ยกเว้นเสียแต่ว่าจะจัดให้มีการบริหารจัดการในรูปแบบ “กองทุน” อย่างเช่น กรณีของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นกองทุนที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล และเป็นองค์การมหาชนที่มีกฎหมายเฉพาะ

อย่างไรก็ตามยังมีกองทุนที่รัฐจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายอีกเป็นจำนวนมาก ที่มีทั้งกฎหมาย เงินกองทุนและคณะกรรมการดูแล แต่ไม่สามารถสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะส่วนใหญ่ยังคงบริหารงานแบบระบบราชการ เนื่องจากมีสำนักงานเป็นหน่วยงานราชการ มีข้อจำกัดการมหาชน และไม่ได้เป็นนิติบุคคลด้วยตนเอง

รัฐบาลจะต้องดำเนินการออกแบบองค์กรและกลไกสนับสนุนที่มีความเหมาะสม และมีศักยภาพแท้จริง

๕.๕.๒ ข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

๕.๕.๒.๑ หากมองอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงจะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และประชาสังคม เป็นทั้ง “ร่าง” และ “เงา” ของกันและกัน กล่าวคือ เราไม่สามารถที่จะพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งแบบโดด ๆ โดยไม่มีอีก ๒ ส่วนที่เหลือเข้ามาประกอบได้เลย

กล่าวคือ สังคมหรือองค์กรใดก็ไม่อาจเป็นประชาธิปไตยได้ ถ้าขาดธรรมาภิบาล และประชาสังคม เช่นเดียวกับสังคมหรือองค์กรใดไม่สามารถมีธรรมาภิบาลได้เลย หากขาดความเป็นประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมแบบประชาสังคม รวมทั้งองค์กรหรือสังคมใดเป็นสังคมที่เข้มแข็งหรือประชาสังคมไม่ได้เลย ถ้าปราศจากประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล

ดังนั้น รัฐสภาจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และประชาสังคม ไปด้วยกันในทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการในงานทางนิติบัญญัติ

๕.๕.๒.๒ เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความเป็นพลวัตสูงขึ้น ยุคโลกาภิวัตน์ กรอบแนวคิดของการออกกฎหมายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยได้รับอิทธิพลจากสำนักคิด John Austin ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า “กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในการบังคับใช้กับประชาชน” มาสู่การเป็นกฎหมายในเชิงส่งเสริม โดยมีแนวคิดของกฎหมายว่า “กฎหมายเป็นเครื่องมือของสังคมในการสนับสนุนการจัดการปัญหาด้วยตนเอง” ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและบทบาทของภาคประชาสังคม

จึงควรที่รัฐสภาจะได้ให้ความสำคัญต่อกระแสแนวคิดดังกล่าวในการพิจารณากฎหมายทุกฉบับอย่างรอบคอบรอบด้านให้มีลักษณะที่ก้าวหน้า - สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะ เป็นกระบวนการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม และการออกกฎหมายใหม่ ๆ ซึ่งกลไกภาคประชาสังคม โดยเฉพาะสภาประชาสังคมไทยอาจเป็นกลไกที่ใช้ประโยชน์ได้

๕.๕.๓ ข้อเสนอแนะในการขยายผล

ควรเสนอรายงานฉบับนี้ รวมทั้งบันทึกคำอภิปราย เสนอแนะและข้อสังเกตจากการประชุมวุฒิสภาส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้ สำนักงานนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

หน้าว่าง

หน้าว่าง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เจมส์ แอล. เครย์ตัน. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ผศ.ดร.เมธิตา พงษ์ศักดิ์ศรี. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๕๑. หน้า ๒๑ - ๒๕

แพรวา. “ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://siwapornpearwa.blogspot.com/๒๐๐๘/๐๒/blog-post_๒๓๘๒.html (วันที่ค้นข้อมูล ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒).

คลังปัญญาไทย.“สิทธิมนุษยชน”

คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ : ปัญหา อุปสรรค และทางออก, กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส, ๒๕๔๕.

ถวิลวดีบุรีกุล. ๒๕๕๒. พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์จำกัด.

ธีรยุทธ บุญมี. ประชาสังคม. กรุงเทพฯ : สายธาร, ๒๕๔๗.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบาย สาธารณะ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๔, หน้า ๑๘.

ปธาน สุวรรณมงคล. ๒๕๕๘. การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

มัย. “สิทธิมนุษยชนกับสังคมไทย”(http://worrawat.exteen.com/๒๐๐๗๑๑๐๗/entry-๓) ตุลาคม ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. ๒๕๖๐. หลักเกณฑ์การพิจารณารางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ . กรุงเทพฯ : บริษัท วชิน พรีน แอนด์ มีเดีย จำกัด

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. การมีส่วนร่วม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.ect.go.th/ewt/ewt/ect_th/news_page.php?nid=๗๖๗. (วันที่ค้นข้อมูล ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. คำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=๒&content_id=๓๓๗.
(วันที่ค้นข้อมูล : ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒).

อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. สิทธิมนุษยชน. บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๕๒.

HANN C. & DUNN E. (eds), ๑๙๙๖. Civil Society: Challenging Western Models.
London, Routledge.

Jude Howell and Jenny Pearce, Civil Society and Development. A Critical
Exploration Boulder and London: Lynne Rienner, ๒๐๐๑, vii + ๒๖๗ pp.

Larry Diamond, Development Democracy: Toward Consolidation, Baltimore: The
Johns Hopkins University Press, ๑๙๙๙

Sudipta Kaviraj and Sunil Khilnani (eds.), Civil Society: History and Possibilities,
Cambridge University Press, Cambridge, ๒๐๐๑.